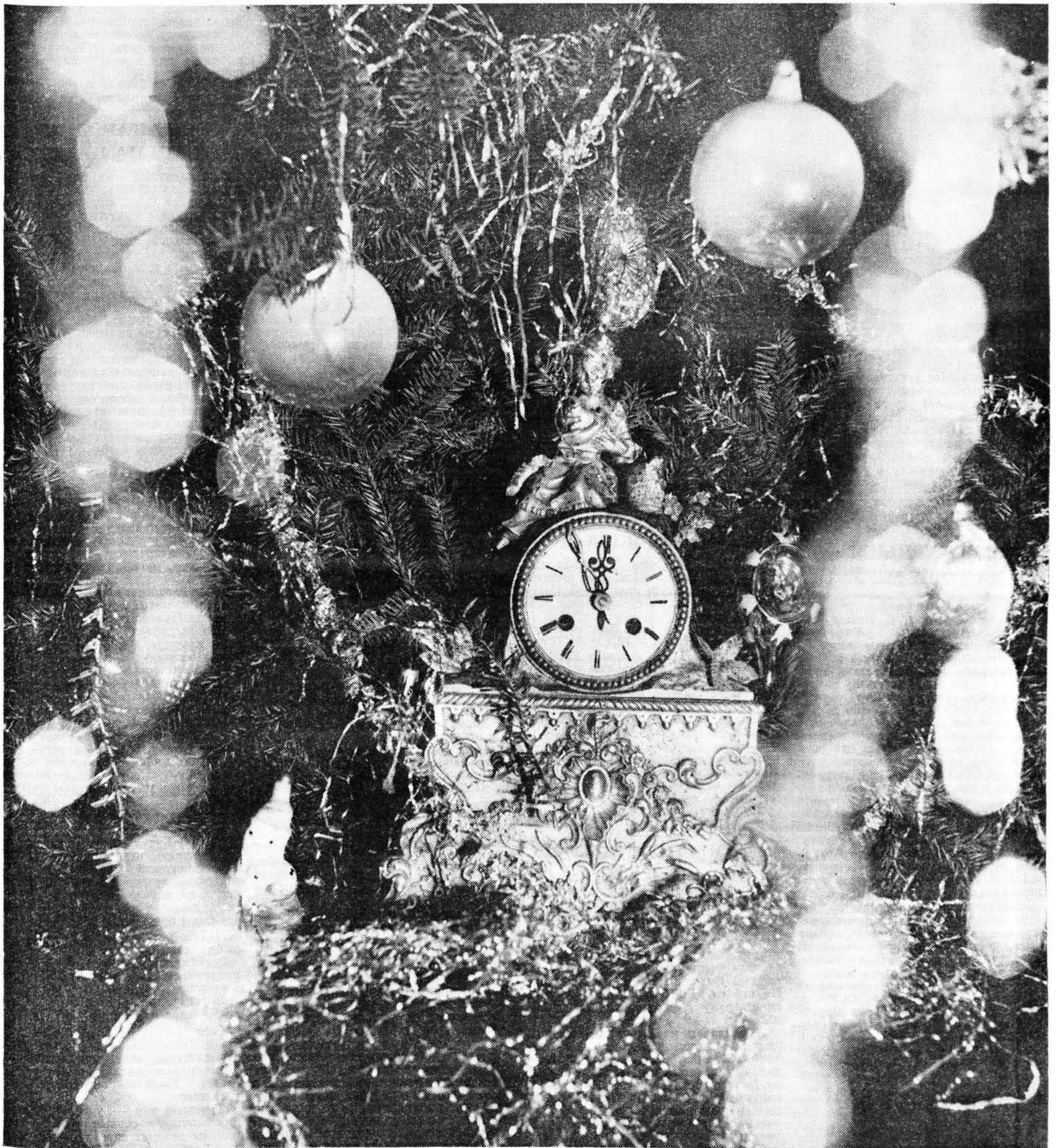

Голас Радзімы

№ 52 (1934)
26 снежня 1985 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

З НАДЫХОДЗЯЧЫМ НОВЫМ ГОДАМ, ЗЕМЛЯКІ!

Сардэчна віншуем усіх чытачоў «Голасу Радзімы», што жывуць за межамі Радзімы.

Год 1986-ты, які прыдзе да нас праз некалькі дзён, абвешчаны годам міру. Хай жа ён спраўдзіць надзеі людзей на мірную, будучыню, хай адыдзе ад іх прывід тэрмаядзернай вайны.

Зычым шчыра нашым суайчыннікам плённай грамадскай працы, накіраванай на ўмацаванне сувязей з Радзімай, поспехаў у культурна-асветніцкай дзейнасці патрыятычным арганізацыям, шчасця і добрабыту.

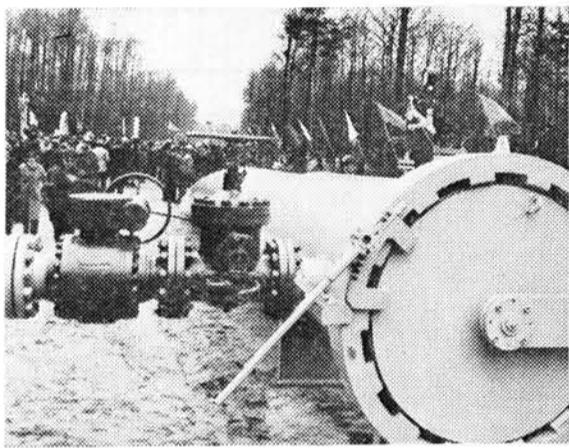
падзеі · людзі · факты

падзеі · людзі · факты

падзеі · людзі · факты

ЭКАНАМІЧНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

КОБРЫН — БРЭСТ — ВАРШАВА

Закончана будаўніцтва газаводу Кобрын — Брэст — Варшава. За вёскай Токары ля савецка-польскай граніцы звараны «чырвоны» стык, што звязаў два ўчасткі трасы, якія будаваліся адначасова на беларускай і польскай зямлі.

«Згодна з дагаворанасцю ўсе работы на савецкай тэрыторыі выконвалі фірма «Энергаполь» і субпадрадныя арганізацыі, — сказаў дырэктар будаўніцтва Анджэй Сшыпец. — З першых дзён у нас склаўся дзелавы, заснаваны на ўзаемавыручы адносін з савецкімі партнёрамі. Яны дапамаглі добраапаздаваць пасёлак для рабочых, а таксама асвоіць перадавы вопыт будаўніцтва трубаправодных магістралей металам папарэдняй зваркі трох дзевяціметровых труб у адно звяно, дзякуючы чаму значна скарачаны

зварачныя работы ў палявых умовах. Рытмічная пастаўка труб, іншых матэрыялаў савецкім бокам дала магчымасць весці работы з апярэджаннем графіка. Усе ўдзельнікі будаўніцтва разумелі, што сібірскі газ, які прыйдзе па гэтай магістралі, не толькі прынясе цяпло ў дамы, але і дасты сыравіну польскай хімічнай прамысловасці, якую адмовіліся пастаўляць капіталістычныя краіны, фактычна аб'явіўшы ПНР эканамічную блокаду».

На беларускай зямлі будаўнікі «Энергаполя» згодна з дагаворанасцю праклалі ад магістралі некалькі адгалінаванняў, па якіх прыродны газ атрымаюць многія населеныя пункты Камянецкага раёна Брэстчыны. **НА ЗДЫМКАХ:** ідзе зварка «чырвонага» стыку; адзін з тэхналагічных участкаў газаводу.

АБ'ЯЎЛЕНА ААН

РЫХТУЮЧЫСЯ
ДА ГОДА МІРУ

У Мінску адбылося пасяджэнне Камісіі па правядзенню ў Беларускай ССР Года Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і Міжнароднага года міру.

Са справаздачай аб выніках работы па выкананню мерапрыемстваў, прысвечаных Году ААН, выступіў намеснік старшыні камісіі, міністр замежных спраў БССР А. Гурыновіч.

Правядзенне Года ААН, адзначыў ён, садзейнічала шырокаму азнаямленню працоўных рэспублікі з дзейнасцю гэтай міжнароднай арганізацыі і ўдзелам БССР у яе рабоце. Адбыліся сходы грамадскасці, навуковыя канферэнцыі, лекцыі і гутаркі. У многіх гарадах экспанаваліся выданні ААН, а таксама выпушчаныя ў рэспубліцы кнігі, артыкулы, плакаты, фотадакументы аб гісторыі стварэння Арганізацыі, яе мэтах, прынцыпах, структуры і ролі, якую яна адыгрывае ў сучасным свеце.

Правядзенне ў рэспубліцы Года ААН, падкрэсліў А. Гурыновіч, пацвердзіла імкненне савецкага народа садзейнічаць далейшаму павышэнню дзейнасці гэтай міжнароднай арганізацыі як важнага інструмента міру.

Адобраны план мерапрыемстваў па правядзенню ў Беларускай ССР у 1986 годзе Міжнароднага года міру. З паведамленнем па гэтым пытанню выступіў старшыня камісіі, намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Мікуліч.

УЗНАГАРОДЫ

ЗА МУЖНАСЦЬ
І ГЕРАІЗМ

Высока ацэнены заслугі трох савецкіх касманаўтаў — Віктара Савіных, Уладзіміра Васюціна і Аляксандра Волкава, якія ажыццявілі паспяховы касмічны палёт на арбітальным навукова-даследчым комплексе «Салют-7» — «Саюз».

Прэзідыум Вярхоўнага Савета ССР узнагародзіў Героя Савецкага Саюза лётчыка-касманаўта ССР В. Савіных ордэнам Леніна і другім медалём «Залатая Зорка». У азнаменаванне подзвігу Героя на яго радзіме будзе ўстаноўлены бронзавы бюст.

Званні Герояў Савецкага Саюза прысвоены лётчыкам-касманаўтам Уладзіміру Васюціну і Аляксандру Волкаву.

НАСЕЛЬНІЦТВА БЕЛАРУСІ

10 МІЛЬЁНАУ ЖЫХАРОЎ

Днём нараджэння 10-мільёнага жыхара Беларусі стала 14 снежня 1985 года. Пра гэта паведаміла Цэнтральнае статыстычнае ўпраўленне рэспублікі.

Камэнціруючы гэты факт журналістам, начальнік ЦСУ БССР У. Нічыпаровіч сказаў, што толькі ў 1973 годзе быў дасягнуты даваенны ўзровень насельніцтва рэспублікі — 9 мільёнаў 200 тысяч чалавек. Як бачым, для гэтага Беларусі запатрабавалася больш трыццаці год. Калі б не вайна, 10-мільённы жыхар рэспублікі з'явіўся б на свей прыкладна ў 1950 годзе. Беларусь панесла вялікія людскія страты. Як вядома, пасля вайны рэспубліка не далічылася кожнага чацвёртага свайго жыхара.

АКЦЫІ ГРАМАДСКАСЦІ

СУМЕСНЫ ПЛЕНУМ

Адыходзячы 1985 год быў насычаны шматлікімі масавымі выступленнямі грамадскасці нашай рэспублікі супраць пагрозы ядзернай вайны. Вынікі гэтай дзейнасці падвёў сумесны пленум Беларускага камітэта абароны міру і Беларускага аддзялення Савецкага фонду міру, які адбыўся 21 снежня ў мінскім Доме літаратара. На яго сабраліся актывісты антываеннага руху з усіх абласцей рэспублікі.

З дакладам на пленуме выступіў намеснік старшыні Беларускага аддзялення Савецкага фонду міру М. Ягораў. Ён адзначыў, што прыхільнікі міру Беларусі, як і ўсе савецкія людзі, падтрымліваюць міралюбіваю знешнюю палітыку нашай дзяржавы, новыя мірныя ініцыятывы ССР, накіраваныя на скарачэнне гонкі ўзбраенняў на зямлі і недапушчэнне яе ў космасе. Дакладчык падкрэсліў, што ў 1985 годзе антываенны рух у нашай рэспубліцы пашырыўся, аб чым сведчыць і рост колькасці ўдзельнікаў Савецкага фонду міру. Сёння сваімі добраахвотнымі ўзносамі яго папаўняюць 7 мільёнаў жыхароў Беларусі. Гэтыя сродкі ідуць на аказанне матэрыяльнай дапамогі ахвярам агрэсіі, рэпрэсій, стыхійных бедстваў у розных рэгіёнах свету. Фонд міру таксама ўдзельнічае ў фінансаванні антываенных акцый, у выданні літаратуры, стварэнні кінафільмаў, якія адлюстроўваюць тэму міру і дружбы паміж народамі.

Пра ўдзел рабочых, калгаснікаў, вучоных і студэнтаў, ветэранаў другой сусветнай вайны ў антываенных акцыях сёлета года гаварылі на пленуме іх прадстаўнікі.

Удзельнікі форуму абмеркавалі задачы Беларускага камітэта абароны міру і Беларускага аддзялення Савецкага фонду міру на наступны, 1986 год.

САДРУЖНАСЦЬ

З МАРКАЙ ГДР

Станкі і тэхналагічныя лініі, іншае прамысловае абсталяванне з маркай «Зроблена ў ГДР» карыстаюцца добрай славай у савецкіх машынабудаўнікоў.

Цяпер на Мінскім аўтамабільным заводзе манціруюцца абсталяванне вытворчасці камбіната «Равема» з Карл-Маркштата. Яно прызначана для апрацоўкі вырабаў з высокатрывалага легіраванага алюмінію. У комплект абсталявання ўваходзяць таксама мікрапрацэсары, станкі з лічбавым праграмным кіраваннем, якія дадуць магчымасць істотна павысіць прадукцыйнасць працы на прадпрыемстве.

Мантажныя работы першай партыі гэтага абсталявання плануецца датэрмінава завяршыць у канцы першага квартала 1986 года.

АЙЧЫННАЯ МАРКА

ЗАЛАТЫ МЕДАЛЬ
«МАЗу»

На міжнародным асеннім кірмашы ў Плоўдзіве (Балгарыя) аўтамабіль Мінскага аўтазавода «МАЗ-6422» удастоены залатога медаля. Серыйная вытворчасць гэтых машын, магутных, скарасных, надзейных у рабоце, будзе наладжана ў пачатку наступнага года.

Сёння ў аб'яднанні «Беларускі аўтамабільны завод» выпускаецца 52 мадэлі аўтамабіляў і аўтапаездаў грузападымальнасцю ад 8 да 180 тон. Вядуцца доследна-канструктарскія і навукова-даследчыя работы яшчэ па 24 мадэлях, у тым ліку па кар'ерных самавалах грузападымальнасцю 280 тон.

РЭЛІКВІ

СТАРАДАЎНІ
ГАДЗІННІК

Зноў пайшоў галоўны гадзіннік Пінска на рэканструюемым будынку Калегіума. І не проста пайшоў — цяпер штодзённа ў 12 гадзін над плошчай і бліжэйшымі вуліцамі гучыць мелодыя песні «Дзе ж вы цяпер, сябры-аднапалчане?»

Гадзіннік выраблены ў 1913 годзе. Адрадзіў яго да жыцця майстар М. Бухцік, а зрабіў музычным слесар кантрольна-вымяральных прыбораў і аўтаматыкі камбіната будаўнічай індустрыі Г. Сенін.

ПРАПАНАВАЛІ ВУЧОНЫЯ

ТОРФ-«САНИТАР»

Адпрацаваўшы належны тэрмін, паглынальнікі з усіх ачышчальных устаноў аказваюцца на звалцы і гэтак жа, як і іншыя адходы, забруджваюць навакольнае асяроддзе. Ліквідацыя гэтых недахоп існуючых сістэм экалагічнай аховы прапанавалі вучоныя Інстытута торфу АН БССР. На мінскім доследным заводзе «Прамсувязь» пачала дзейнічаць серыйная ўстаноўка па ачыстцы сцёкавых вод, у якой яны замянілі традыцыйныя сінтэтычныя паглынальнікі на грануляваны торф.

Гэтая арганічная сыравіна зацікавіла даследчыкаў не толькі тым, што абыходзіцца вытворчасці больш танна, чым прымяняемыя сёння хімічныя злучэнні. Яна, як губка, ўбірае ў сябе розныя прымесі, што ўтрымліваюцца ў вадзе, а калі да канца напоўніцца імі, становіцца выдатным палівам. Прычым адпрацаваны тарфяны паглы-

нальнік набывае павышаную каларыйнасць за кошт нафтапрадуктаў, якія сабраліся ў ім. Так усе адходы знайшлі карыснае прымяненне.

Навінка беларускіх вучоных аказалася настолькі перспектыўнай, што возьме на сябе функцыі галоўнага «санітара» на філіяле Мінскага трактарнага завода, будаўніцтва якога намерана ў Смаргоні, раённым цэнтры Гродзенскай вобласці. А спецыялісты Чэлябінскага політэхнічнага інстытута плануецца выкарыстоўваць торф на прадпрыемствах аб'яднання «Саюзмедзь» для ачысткі сцёкавых вод прадпрыемстваў.

ПРЫРОДА І ЧАЛАВЕК

ВЫСАКАРОДНЫЯ
АЛЕНІ НА ПАЛЕССІ

Высакародныя алені зноў сталі «караённымі жыхарамі» лясоў Акцябрскага раёна Гомельскай вобласці. Гэтыя прыгожыя жывёлы здаўна вадзіліся на палескай зямлі. Аднак у пачатку XIX стагоддзя былі знішчаны поўнасцю. У наш час іх пачалі зноў разводзіць тут. Пасля акліматызацыі ў Белавежскай пушчы трыццаць лясных прыгажунюў даставілі на новае месца жыхарства. Спачатку яны паводзілі сябе насцярожана: баяліся людзей, прыціскаліся да вальера. Але паступова алені прывычаліся да такіх умоў, сталі спяшацца на знаёмы голас егера. Вясной іх выпускалі на волю. А нядаўна ляснікі паведамілі, што ў многіх сем'ях з'явілася патомства.

Неўзабаве новы статак высакародных аленяў выпускаць у лясныя ўгоддзі Акцябрскага лягаса. Іх колькасць будзе даведзена да 50.

КУЛЬТУРНЫЯ СУВЯЗІ

НА ГАСТРОЛЯХ У КНР

У Пекіне праходзілі гастролі Дзяржаўнага акадэмічнага народнага хору Беларусі. У праграме выступленняў — беларускія, рускія, украінскія песні і танцы, а таксама песні савецкіх кампазітараў, прысвечаныя Вялікай Айчыннай вайне. На канцэрце ў зале пекінскага Палаца культуры нацыянальнасцей выканаўцаў цёпла віталі шматлікія глядачы. Пасля выступленняў у Пекіне савецкія артысты выступалі ў гарадах Цзінань і Ціндао.

Цяпер у Кітаі ў адпаведнасці з планам культурнага абмену паміж ССР і КНР на 1985 год знаходзіцца дэлегацыя савецкіх кампазітараў і харэографістаў. У ходзе сустрэч і гутарак яны раскажваюць кітайскім калегам пра творчасць майстроў савецкай культуры, знаёмяцца з музычна-сцэнічным і харэаграфічным мастацтвам КНР.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

МІНСК. «Буг» — так названы новы сорт ячменю, выведзены беларускімі селекцыянерамі ў садружнасці з польскімі вучонымі. Яго ўраджайнасць, як паказала вытворчая праверка, складае ў сярэднім 60 цэнтнераў збожжа з гектара.

ЛІДА. У раёне пабудаваны яшчэ адзін санаторый-прафілакторый — «Прынёманскі». Тут без адрыву ад вытворчасці адпачываюць работнікі шклозавода «Нёман» і іх сем'і.

Збудаваннем санаторыя прадпрыемства завяршыла працягваюцца сацыяльную праграму «Ахова здароўя».

ЛЕЛЬЧЫЦЫ. Тонежскі народны хор адзначыў сваё пяцідзесяцігоддзе. У рэпертуары калектыву больш за 50 песень. Каля палавіны з іх — свае, вясковыя.

Тонежскі хор — удзельнік многіх фестываляў, вясковыя артысты выступалі на лепшых сценах нашай рэспублікі і краіны.

ЮБІЛЕЙНАЯ ДАТА

Сёлета Гомельскаму станкабудаўнічаму заводу імя Кірава споўнілася сто гадоў. Прадпрыемства вырабляе станкі тыпу «апрацоўчы цэнтр», вытворчасць якіх у наступным пяцігоддзі падвоіцца. Прадукцыя заводу экспартуецца ў 70 краін свету, у тым ліку ў Англію, ЗША, ФРГ.

НА ЗДЫМКУ: каля праходной завода.

◆ КВАТЭРА, ДАЧА І ПРАБЛЕМА «ЧАТЫРОХ КОЛАЎ» ◆ ДАХОДЫ І
РАСХОДЫ: ДЫНАМІКА РОСТУ ◆ НА ЧЫМ ГРУНТУЕЦЦА АПТЫМІЗМ

СЯМ'Я І ДАБРАБЫТ

У гэтых людзях мне больш за ўсё падабаецца іх аптымізм. Упэўненія ў сабе, у сваіх сілах і магчымасцях, яны ніколі асабліва не журацца, якія б праблемы перад імі ні ўзніклі. Мікалай і Зоя перакананыя, што ў жыцці наогул няма тупіковых сітуацый. Усё залежыць ад цябе самога.

Прызнаюся, я не шукаў адмыслова ненавіта такіх людзей. Я ставіў перад сабой мэту напісаць пра звычайную сям'ю, якая нічым сярод іншых не вызначаецца, каб яна падыходзіла пад катэгорыю тыповай. Я хацеў паглядзець на яе ў разрэзе пяці мінулых гадоў і расказаць чытачам «Голасу Радзімы», як яна пражыла гэты час. Расказць, нічога не прыхарошваючы. З такім намерам я і прыйшоў у 75-ю кватэру дома нумар 54 па вуліцы Піліпа Пестрака ў горадзе Гродна, дзе жыве сям'я Бурчыкаў.

Многія сацыялагічныя параметры Бурчыкаў, як высветлілася, адпавядаюць паказчыкам сярэднестатыстычнай савецкай сям'і сярэдзіны 80-х гадоў. Узрост: Мікалаю — трыццаць тры, Зоя на чатыры гады маладзейшая. Абодва працуюць у сферы матэрыяльнай вытворчасці — на гродзенскім аб'яднанні «Азот», адным з буйнейшых прадпрыемстваў хімічнай прамысловасці нашай рэспублікі. Мікалай — апаратчык, Зоя — лабарант цэнтральнага аддзела тэхнічнага кантролю. Беспартыйныя. Сярэдняю адукацыю па профілю сваёй работы яны атрымалі ў мясцовым тэхнікуме. Зоя пайшла вучыцца туды адразу пасля школы. А потым, набыўшы спецыяльнасць, была накіравана працаваць на «Азот». Мікалай жа вучыўся прафесіі непасрэдна на рабочым месцы. У тэхнікум па спецыяльнасці «абсталяванне прадпрыемстваў хімічнай прамысловасці» ён паступіў пазней, калі быў ужо сталым рабочым. Прычым выбраў вярхоўную форму навучання. Адміністрацыя «Азота», зацікаўленая ў прафесійным росце сваіх работнікаў, стварыла патрэбныя ўмовы для заняткаў: работа толькі ў першую змену, дадатковыя выхадныя дні і водпускі са 100-працэнтнай аплатай і г. д. Такім чынам, да пачатку 80-х гадоў рабочы Мікалай Бурчык набыў самую высокую ступень кваліфікацыі.

З мінулымі пяццю гадамі ў Бурчыкаў звязаны самыя прыемныя ўспаміны. Гэта быў час, калі іх сям'я станаўлілася на ногі, набывала патрэбны сацыяльны камфорт, можна нават сказаць, закладвала падмурак на ўсё наступнае жыццё.

Першыя гады пасля жанныцы Мікалай і Зоя цалкам, што называецца, аддалі сабе. Стараліся не абцяжарваць сваё жыццё бытавымі клопатамі, больш думалі пра добры адпачынак, займаліся спортам, многа падарожнічалі. Іхнім жыллем тады быў невялікі пакой, які ім выдзеліў прафсаюзны камітэт заводу. Тут змяшчалася толькі ўсё самае неабходнае: ложка, стол, шафа, халадзільнік, тэлевізар. Гэта іх задавальняла. Нават і тады, калі побач з'явіўся дзіцячы ложкачак. Так было пяць гадоў назад.

Але час ідзе. Разам з жыццём мяняецца і мы. І калі ўчора нас нешта цалкам задавальняла, дык сёння мы адчулі, што гэтага ўжо мала. Наша жыццё стала іншым, іншымі сталі і патрэбнасці.

— Наш пакойчык, — расказвае Мікалай, — цяпер ужо стаў цеснаватым. Нам патрэбна было лепшае жыллё. Хацелася займець добрую мэблю. Наша аб'яднанне будзе для сваіх работнікаў прыкладна 200 кватэр у год. Таму мы асабліва не турбаваліся, трэба было толькі трохі пачакаць. Праўда, мы маглі атрымаць новую кватэру значна раней, амаль адразу, як нарадзіўся першы сын. Але гэта была б толькі двухпакаёвая кватэра. Нам жа хацелася мець тры пакоі.

Праз некалькі гадоў, калі ў Бурчыкаў нарадзіўся другі сын, яны атрымалі трохпакаёвую кватэру ў новым мікра-раёне горада.

— Мой бацька, — усміхаецца гаспадар, — убацьшы нашу кватэру, сказаў, што цяпер я жыву лепш, чым колішні гродзенскі стараста.

Не ведаю, як жылі старасты, але кватэра Бурчыкаў мне таксама спадабалася: тры вялікія пакоі (гасціная, дзіцячая, спальня) і кухня абстаўлены дарагой і густою падабранай мэбляй.

Колькі гэта каштуе для Бурчыкаў, я яшчэ буду гаварыць, але спачатку раскажу пра другі іхні дом — загарадны (у нас іх часцей называюць дачамі). Ён знаходзіцца за 40 кіламетраў ад Гродна на беразе ляснага возера. Тры гады назад Мікалай уступіў у савадочны кааператыв і атрымаў тут участак зямлі. Дом пабудоваў сваімі рукамі, патраціўшы на гэта два водпускі. Наступнае лета яны збіраюцца правесці тут усёй сям'ёй. «Будзем ездзіць на «трох колах». — жартуе Мікалай, гаворачы пра свой матацыкл. І тут жа дадае, што для такіх паездак ім усё ж патрэбен аўтамабіль. Але грошай на яго пакуль не маюць, а пазычаць ці карыстацца дапамогай бацькоў не хочучы («не любім жыць у крэдыт і за кошт іншых»), таму дзедзца крыху пачакаць.

— Хаця, калі б мы ставілі гэта за мэту, — не без гонару гаворыць гаспадар, — дык ужо даўно ездзілі б на «чатырох колах». Але мы не хочам эканоміць, пазбаўляць чогосьці сябе, а тым больш дзяцей, дзеля такога даволі праблематычнага шчасця. Мы не маем звычкі на нешта адкладваць грошы, хаця ў нас і сабралася значная сума. Частку яе мы, праўда, ужо патрацілі на мэблю ў новую кватэру: дзве тысячы гасціны гарнітур, тысячы — спальны і кухонны. На будаўнічыя матэрыялы для дачы таксама пайшла тысяча рублёў... Вядома, для такіх буйных пакупак у сям'і заўсёды павінны быць зберажэнні.

Бюджэт сям'і Бурчыкаў складаецца з іх заробатнай платы. Сярэднемесячны заробтак Мікалая, з улікам так званай трынаццатай зарплаты, на працягу апошняга года складаў 265 рублёў. Дарэчы, пяць гадоў назад ён зарабляў на трыццаць працэнтаў менш. Аплата павялічылася дзякуючы росту кваліфікацыі і прэміяльнаму. Зарплата Зоі — 160 рублёў у месяц. Праўда, амаль тры гады з гэтых пяці яна не працавала — гадавала дзяцей. Сашка цяпер ужо ходзіць у дзіцячы сад. Але з Дзянісам, якому няма яшчэ і двух гадоў, маці даводзіцца быць самой. Зоя шчыра прызнаецца, што ёй ужо надакучыла сядзець дома і таму яна ў хуткім часе збіраецца ісці працаваць, уладкаваўшы Дзяніса ў дзіцячы сад. Яе рабочае месца ўвесь гэты час за-

хоўваецца за ёй, і акрамя таго, Зоя, як маці, якая знаходзіцца ў водпуску па догляд дзіцяці, атрымлівае ад дзяржавы грашовую дапамогу.

Сапраўды, даходы Бурчыкаў вялікімі не назавеш. Якія ж іх расходы? Плата за кватэру (разам з камунальнымі паслугамі) 17 рублёў у месяц, за дзіцячы сад 12 рублёў. Самая значная графа штомесячных выдаткаў — харчаванне. Праўда, тут ім дапамагаюць бацькі Мікалая, якія жывуць у вёсцы і трымаюць гаспадарку. Але гэта толькі перыядычна. Таму прывядзем цэны (у рублях) на некаторыя асноўныя прадукты, якія яны купляюць у магазіне. Мяса — 1,9 рубля за кілаграм, малако — 0,24 літровая ўпакоўка, масла — 3,4 за кілаграм, яйкі — 0,95 дзесятак, хлеб — 0,18 за кілаграм, цукар — 0,78 за кілаграм, бульба — 0,12 за кілаграм... Гуркі, памідоры і іншую гародніну яны не купляюць, маюць гэта са свайго садавага ўчастка за горадам.

Яшчэ Бурчыкі любяць прыгожа апранацца.

— Хаця не заўсёды гэта каштуе танна, — гаворыць Зоя, — але мы маем магчымасць купіць любую рэч, якая нам спадабалася. Не танна, я маю на ўвазе, каштуюць рэчы, якія купляюцца не на адзін сезон, а на некалькі гадоў. Скажам, паліто можна купіць і за сто, і за трыста рублёў. Пяць гадоў назад мы аддавалі перавагу танным рэчам, простым, але модным. Сёння ж, збіраючыся нешта купіць, мы больш увагі звяртаем не на цану тавара, а на яго якасць. Я лічу, калі рэч будзе служыць табе некалькі гадоў, дык на яе не шкада патраціць і трыста рублёў.

Калі ж гаварыць пра расходы Бурчыкаў на адпачынак, дык яны таксама складаюць невялікую суму. Напрыклад, наведванне кіно, тэатраў, музеяў, выставак, канцэртаў амаль не адбіваецца на іх бюджэце, бо каштуе вельмі танна (скажам, білет у кіно — 0,5 рубля). Пунцёўкамі ў дамы адпачынку, санаторыі ці на турыстычныя базы Мікалай і Зоя забяспечвае прафсаюзны камітэт «Азота», ён жа і аплачвае 70 працэнтаў гэтых расходаў.

Пра выдаткі сям'і на адукацыю, медыцынскае абслугоўванне гаворкі весці не даводзіцца, бо ўсё гэта бясплатна. Ні за вучобу ў тэхнікуме, ні за відзіты ўрача да хворых дзяцей, ні за лячэнне ў бальніцы Бурчыкі не плацілі ні капейкі.

— Я не ідэалізую наша жыццё, — гаворыць Мікалай. — Наадварот, я лічу, што яно яшчэ далёкае ад ідэалу. Нашы дзеці, я упэўнены, будуць жыць лепш за нас. І гэта не беспадстаўны аптымізм. Папросту я рэальна гляджу на рэчы. Параўноўваю, як жывём мы і як жылі ў маладосці, ужо ў савецкі час, нашы бацькі. Тое, што ім тады здавалася верхам дасканаласці, нам зараз успрымаецца як нешта само сабой зразумелае. Возьмем, напрыклад, адукацыю. Чалавек, які скончыў дзесяць класаў у нашай беднай пасляваеннай вёсцы, лічыўся ледзь ці не самым разумным. А я маю зараз дыплом тэхнікума і лічу гэта мінімумам для сённяшняга дня. Хаця, зноў жа, пяць гадоў назад я думаў інакш: тады мяне гэта ў пэўнай ступені задавальняла. І так у многім.

Што ж, мне імпаануе такі аптымізм, таму што грунтуецца ён на рэальнасцях жыцця.

I. СТРАКАЎСКИ.

3 ПРАЖЫТАГА ГОДА...

Нясвіжчына — адзін з непаўторных, славуных куткоў Беларусі. Размешчана ў межах Мінскай вобласці. Цэнтр раёна — горад Нясвіж, з якім звязаны імёны знакамітых прадстаўнікоў беларускай нацыі, дзяржаўна-грамадскага руху, літаратуры і культуры: Васіля Цяпінскага, Сымона Буднага, Якуба Коласа, Кузьмы Чорнага і іншых. Зараз на Нясвіжчыне, у раёне эканамічна моцным, з добра развітай сельскай гаспадаркай, пражывае таксама нямала цікавых людзей.

Напярэдадні Новага года карэспандэнт «Голасу Радзімы», які пабываў там, сустрэўся з некаторымі з іх. Ён запісаў расказы гэтых людзей пра сёлетнія падзеі грамадскага і асабістага жыцця, якія найбольш запомніліся ім.

Уладзімір ГУЛЬ,
старшыня раённага савета ветэранаў вайны

— Самай значнай падзеяй для савецкіх людзей, у тым ліку і для мяне, у адыходным 1985 годзе было, безумоўна, усенароднае свята 40-годдзя Вялікай Перамогі савецкага народа ў другой сусветнай вайне. У Беларусі кожны ведае дату 9 мая 1945 года. Сёлетні юбілей адзначаўся вельмі шырока, Шматлікія ўрачыстасці сведчылі, як шануюць людзі сваю слаўную гісторыю, як беражліва ахоўваюць памяць тых, хто загінуў за светлы лёс нашай Айчыны, і клапаціліся стаяцца да жывых удзельнікаў тых вёвакоўных падзей.

Я ўзначальваю раённы савет ветэранаў вайны. На Нясвіжчыне пражывае сёння больш за паўтары тысячы былых партызан і франтавікоў. Сёлета ў раёне часта арганізаваліся сустрэчы іх з моладдзю. Мэта такіх мерапрыемстваў — прапаганда ідэй міру сярод тых, каму вырашаць заўтрашні лёс краіны і свету.

Я хацеў бы сказаць яшчэ, што ў нас, удзельнікаў вайны, не сціхае пакуль што трывога за будучыню. Таму мы рашуча

Дзмітрый ДАШКО,
механізатар калгаса імя Леніна

— Мне семнаццаць. Ужо і толькі. Ужо, таму што сёлета я скончыў сярэдняю школу. Толькі, бо ўсяго некалькі месяцаў назад паўстала пытанне, па якому рэчышчу накіраваць сваё жыццё. Я гараджанін па нараджэнню. Дзяцінства прайшло таксама ў горадзе, непаўторным сваёю гісторыяй — старажытным Нясвіжы.

Ганна КАРЛЮК,
інжынер-механік раённай кінасеткі

— Магу з упэўненасцю сказаць, што адыходзячы год назаўсёды застаецца ў маёй памяці. Я была ўдзельніцай сёлетняга XII Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве. Фэстываль мне запомніўся перш-наперш, як свята. Свята цесных чалавечых зносін маладых людзей розных краін, розных нацыянальнасцей, палітычных і рэлігійных поглядаў і перакананняў. Восем яго афіцыйных дзён былі днямі карнавальнага віру фарбаў, вясёлага настрою.

Але фестываль праводзіцца, як вядома, не толькі дзеля свята. Яны ствараюць самыя кароткія шляхі да ўзаемаразумення і дружбы паміж моладдзю. Юнакі і дзяўчаты, і ў іх ліку я, сустрэкаліся для таго, каб падзяліцца ўсім лепшым, што ёсць у духоўнай скарбніцы кожнага народа, каб, нарэшце, задумацца над праблемамі жыцця на нашай плане-

падтрымліваем наш урад і шчыра перакананы, што ён вядзе сапраўды міралюбную палітыку. Зусім нядаўна, 10 кастрычніка 1985 года, наш савет ветэранаў ад імя ўсіх удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, якія пражываюць на Нясвіжчыне, паслаў пісьмо-пратэст прэзідэнту ЗША Р. Рэйгану супраць плана «зорных войнаў». У ім ёсць пажаданні прыслухацца і да нашага голасу.

Але вось тры гады назад, яшчэ калі вучыўся ў сёмым класе, нібы адгукнуўшыся на покліч далёкіх продкаў, якія былі сялянамі, пацягнуўся да зямлі. На час летніх канікулаў абавязкова з'язджаў у вёску, разам з мясцовымі школьнікамі дапамагаў калгасу нарыхтоўваць сена. У дзевятым класе паралельна з навучаннем па абавязковай праграме скончыў створаны пры школе вучэбна-вытворчы камбінат, дзе займаўся ў групе механізатараў.

Сёлета стаў паўнапраўным членам калгаса імя Леніна. Працаваў на жніве, на ўборцы бульбы і буракоў ужо як прафесійны механізатар. Я лічу гэты год для сябе шчаслівым, бо спраўдзілася тое, аб чым марыў.

Зараз па накіраванню калгаса вучуся ў Нясвіжскай аўташколе, каб атрымаць сумежную з механізатарам прафесію шафёра. Ёсць і планы на 1986 год: буду паступаць на завочны факультэт адной з вышэйшых сельскагаспадарчых навучальных устаноў Беларусі.

це. Зацвердзіць у кожнага з нас веру ў будучыню, у свае сілы, пераканаць у неабходнасці зберагчы жыццё на зямлі для сябе і будучых пакаленняў.

ВІНШУЮЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Дарагая, заўсёды любімая наша Радзіма! Паважаныя супрацоўнікі рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»! Перш за ўсё я і ўся мая сям'я хочам павіншаваць вас з надыходзячым Новым годам! Жадаем усім здароўя, міру і шчасця на гэтай планеце.

Мы таксама сардэчна дзякуем за вашу вельмі цікавую газету. Заўсёды чакаем яе з нецярпеннем. Усяго вам добрага.

Марыя ЛУЧ.

Бразілія.

Сардэчна віншуюем усіх супрацоўнікаў Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» з Новым, 1986 годам!

Жадаем многа шчасця, выдатнага здароўя, а гадоўнае — умацавання міру і ўзаема разумення паміж народамі нашай планеты. Вялікае дзякуй за ўсё тое добрае, што вы зрабілі для нас у 1985 годзе, за цёплы, сардэчны прыём на Радзіме.

Таісія МАРЧАНКА.

Галандыя.

Дарагія сябры!

Ад усёй душы віншуюем вас з надыходзячым Новым годам! Жадаем бязмежнага шчасця і вялікіх поспехаў у вашай высакароднай працы!

Прашу вас таксама ад майго імя павіншаваць усіх маіх знаёмых, з якімі я сустраўся летам у маладзёжным лагера пад Мінскам.

Рэйн і Маша КУПЕРУС.

Галандыя.

Дарагая рэдакцыя газеты «Голас Радзімы»! Шчыра дзякуем за газету і брашуры, якія атрымалі ў гэтым годзе. Адначасова віншуюем вас усіх з Новым годам, жадаем вам здароўя і поспеху ў вашых справах.

Віля і Іван ДУБЧОНАК.

Англія.

Дарагія таварышы!

Праўленне і члены ФРК Гаронцкага аддзела сардэчна віншуюць супрацоўнікаў таварыства «Радзіма» і газеты «Голас Радзімы» з Новым, 1986 годам. Жадаем усім вам і вашым сем'ям новых поспехаў у жыцці і працы. Моцнага здароўя, радасных дзён на цэлы год. Жадаем шчасця і міру на зямлі.

Кацярына ЗВАНАРОВА,
сакратар аддзела ФРК г. Гаронта.

Канада.

Паважаныя сябры ў Беларускам таварыстве «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы».

Сардэчна віншуюем вас, увесь савецкі народ з Новым годам. Жадаю вам здароўя і шчасця, поспехаў ва ўсім.

Дзякуй за газету і брашуры, якія вы мне прысылаеце.

Марыя МЕХАНОШЫНА.

Аўстралія.

Дарагія сябры!

Шлю вам усім самыя сардэчныя віншаванні з Новым, 1986 годам. Няхай у вас у рабоце і асабістым жыцці будзе многа, многа шчаслівых год. Добрага здароўя, міру і спакою ўсім людзям на Зямлі!

Леанарда МАЛЕЕВА.

Італія.

Дазвольце мне ад шчырага сэрца павіншаваць калектыў рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» з Новым, 1986 годам. Я жадаю вам, усім савецкім людзям моцнага здароўя, шчасця, поспехаў ва ўсіх справах.

Мікалай ВЯЕЎНІК.

Англія.

Скарыстоўваючы выпадак, шлю свае шчырыя віншаванні і самыя добрыя пажаданні ў надыходзячым Новым годзе. Жадаю рэдакцыі газеты «Голас Радзімы», усім людзям на Радзіме: няхай заўсёды будзе мір на планеце.

Юрый РАСАДЗІНСКІ.

Аўстралія.

МІНУЛАЯ ВАЙНА НАГАДАЛА ЛЮДЗЯМ, ЯК ПАТРЭБНЫ ІМ МІР

ЦІ НАСТАЎ МОМАНТ ІСЦІНЫ?

Ён ужо становіцца гісторыяй — 40-ы год Вялікай Перамогі. Адгрымела ў маі медзь святочных ваенных маршаў. Засталося ззаду 22 чэрвеня — дзень летняга сонцастання і горкіх для нас успамінаў. У мінулым ужо і восень, адзначаная датай краху мілітарызма Японіі. Год адыходзіць, а памяць застаецца. Вось яе балючыя рубцы: у агні другой сусветнай загінула 50 мільянаў чалавек. Найбольшыя страты панесла наша краіна: каля 30 працэнтаў свайго нацыянальнага багацця, дзесятую частку даваеннага насельніцтва — 20 мільянаў жыццяў. Толькі ў Беларусі фашысцкія каты знішчылі звыш 2 мільянаў чалавек, што амаль у тры разы больш, чым разам узятая страта ЗША і Англіі за ўсю вайну.

Мінулая вайна нагадвае людзям, як патрэбен ім мір. Каштоўнасць яго выключна вялікая цяпер, калі новая сусветная вайна азначала б гібель цывілізацыі. Год 1985-ты добра паслужыў таму, каб яшчэ раз асенсаваць прычыны і ўрокі спасцігшай народы трагедыі.

Што паказала гісторыя другой сусветнай вайны? Чым павучальныя яе вынікі і ўрокі?

Адзін з важнейшых урокаў мінулай вайны заключаецца ў тым, што ніякая ваенная сіла не ў стане перарабіць свет «па свайму хаценьню». Вайна паказала ўвесь авантурызм і хімерычнасць планаў сусветнага панавання. Антыгітлераўская кааліцыя склалася, выстаяла і перамагла перш за ўсё таму, што яе ўдзельнікі змаглі ўзняцца над тым, што іх раз'ядноўвала, і згуртавацца ў імя знішчэння ўсеагульнага зла. Стаўка на Ізалецкім СССР пацярпела крах: справядлівая барацьба нараджае спачуванне прагрэсіўных сіл ва ўсім свеце.

Калі на нашу Радзіму абрушыліся фашысцкія орды, мала хто ў свеце верыў, што мы выстаям. Ні адна з капіталістычных краін, на якія нападала Германія, не змагла вытрымаць яе націск. Наш народ выстаяў. Вялікая Айчынная вайна савецкага народа супраць гітлераўскіх захопнікаў на справе даказала, што няма ў свеце сілы, здольнай знішчыць сацыялізм. У гэтым заключаецца яшчэ адзін суровы ўрок гегеманістам. І сёння, у 80-х гадах, любы спробы размаўляць з намі з пазіцыі сілы, пагроз асуджаны на провал. На Захадзе нашы мірныя ініцыятывы нярэдка сустракаюць у штыкі. А варта было б помніць: калі «крыжовы поход» супраць першай краіны сацыялізму закончыўся правалам у 40-х гадах, то сёння антысавецкія планы там больш неажыццявімыя.

Падзеі пасляваенных дзесяцігоддзяў, сённяшняе надзвычай абвостранае міжнароднае становішча не даюць падстаў лічыць, што ўрокі мінулай вайны засвоены тымі, хто нясе адказнасць за развязванне новай, што зроблены належныя вывады. Сорак год Злучаных Штатаў выдуць ліхаманкавую гонку ўзбраенняў, складаюць і пераскладаюць планы ядзернага нападу на нашу краіну. «Мы ўжо не можам лёгкадушна заяўляць, што нас не цікавіць той ці іншы раён зямнога шара — павучае міністр абароны ЗША К. Уайнбергер. — Мы павінны быць там, дзе нашай прысутнасці патрабуе наша нацыянальная бяспека». Не будзем даваць адзенку падобным заявам. Яны гавораць самі за сябе. Нагадаем толькі, што ў свеце становіцца ўсё больш цяжка адшукаць рэгіён, які ЗША не аб'явілі б «зонай жыццёвых інтарэсаў». Тут дарэчы прывесці словы славутага амерыканскага пісьменніка Эрнэста Хемінгуэй. «Цяпер мы самая моцная дзяржава на свеце, — пісаў ён у 1945 годзе. — І добра б нам не стаць

самай ненавіснай. Такое лёгка можна здарыцца, калі мы не навучымся разумець патрэбы свету і паважаць правы, прывілеі і абавязкі ўсіх астатніх краін і народаў, і тады з усёй нашай магутнасцю мы станем такой жа небяспечай для свету, якой быў фашызм».

Ужо вясной 1947 года ўрад Злучаных Штатаў патрабаваў пераўзбраення Германіі і прывядзення яе ў стан гатоўнасці «змагацца на баку заходніх саюзнікаў». ФРГ сёння адводзіць роля перадавога ракетна-ядзернага плацдарма ЗША. Упершыню за пасляваенную гісторыю з нямецкай зямлі зноў зыходзіць пагроза нападу на Савецкі Саюз. Там актыўна культывуецца антысавецкі і рэваншызм. Уплывовыя амерыканскія колы падтрымліваюць адраджэнне мілітарызма амбіцый Токіа, выношаюць планы стварэння на Далёкім Усходзе блока тыпу НАТО з падключэннем да яго Японіі і Паўднёвай Карэі.

Насуперак волі дэмакратычнай грамадскасці Японіі ў краіне праводзіцца курс на мілітарызацыю. З 1979 года, напрыклад, аб'ём ваеннай вытворчасці ўзрос у два разы, а за апошнія 25 год, як паведаміў штотыднёвік «Сюкан бунсюн», — у 30 разоў і працягвае павялічвацца ўдвая хутчэй, чым у Заходняй Еўропе. Можна сказаць, што Японія становіцца доўгай рукою Злучаных Штатаў. І гэтая рука працягваецца да нашых далёкаўсходніх берагоў. Гэта Савецкі Саюз не можа не ўлічваць.

Каб падрыхтаваць новую вайну, трэба забіць праўду аб прычынах вайны мінулай. Для гэтага зноў пушчаны ў абарачэнне гітлераўскі міф аб «савецкай ваеннай пагроззе». Палохаючы сябе і ўсіх, каго можна, тым, што васьць васьці савецкай танкі з'явіцца на берагах Атлантыкі, Індыйскага акіяна ці Пярсідскага заліва, адміністрацыя Белага дома навіязвае свету новы віток гонкі ўзбраенняў. І гэты ў той час, калі Савецкі Саюз рашуча выступае супраць такой гонкі і на зямлі, і ў космасе.

Урок першаступеннай важнасці, здабыты народамі з вопыту мінулага, заключаецца ў тым, што супраць вайны трэба змагацца, пакуль польмя яе яшчэ не ўспыхнула. Імяна за гэта выступае Савецкі Саюз, іншыя сацыялістычныя краіны. Яшчэ ў 1918 годзе У. І. Ленін напамінаў, што войны будучага не толькі стануць найвялікшым злачынствам, але могуць прывесці «да падрыў саміх умоў існавання чалавечага грамадства». А тады ж не было ні ядзернай зброі, ні лазерных гармат, ні спадарожнікаў, ні проціпадарожнікаў.

...Так, гісторыя нашага стагоддзя багата пераломнымі этапамі. Адны з іх рухалі чалавечы грамадства наперад па шляху сацыяльнага прагрэсу, другія — пагражалі адкінуць яго назад, як гэта было ў гады нашэцця нацысцкіх полчышчаў. Аднак яшчэ больш жудасную небяспеку тоіць у сабе цяперашні этап.

М. С. Гарбачоў у Жэневе з поўным правам гаварыць: «На крутых пераломных этапах гісторыі бывае проста як паветра патрэбны момант ісціны. Занадта небяспечнай з-за ўзмоцненай гонкі ўзбраенняў стала міжнародная сітуацыя і занадта многа наконт гэтага плятуць небяліц, запалохваючы людзей. Узнікла рэальная небяспека ў тым, каб развезць гэты туман, справай правярць словы». Ва ўсіх краінах з задавальненнем успрынялі жэнеўскі дыялог і дакумент, узгоднены кіраўнікамі СССР і ЗША. Сапраўды: як не

вітаць сумесную заяву аб тым, што ядзерная вайна ніколі не павінна быць развязана! Як не зведваць задавальнення ад сумеснай адмовы ад імкнення да ваеннай перавагі. Можна толькі нарадавацца таму, што на сустрэчы ў вярхах пацверджана пастаўленая перад прадстаўнікамі абедвух краін задача: «прадухіліць гонку ўзбраенняў у космасе і спыніць яе на Зямлі, абмежаваць і скараціць ядзерныя ўзбраенні і ўмацаваць стратэгічную стабільнасць». Нарэшце, можна толькі вітаць заяву прэзідэнта Злучаных Штатаў аб тым, што краіны з розным сацыяльным ладам павінны жыць у міры. Хочацца верыць, што момант ісціны сапраўды настаў.

І ўсё такі... Словы набываюць матэрыяльную сілу, калі яны ператвараюцца ў канкрэтныя справы. А таму напярэдадні новага, 1986 года савецкія людзі маюць права паставіць некаторыя пытанні.

У Жэневе было сказана, што ядзерная вайна не павінна быць развязана. Гэта так. Але слова — не верабей. Тыя, у каго памяць не кароткая, помняць шматлікія заявы амерыканскіх ваенных і палітыкаў іншага плана. Помняць аб закліках выйграць ядзерную вайну, панесці прэвентыўны ўдар па Савецкаму Саюзу.

У час сустрэчы было заяўлена, што бакі не будуць шукаць ваеннай перавагі. Паўстае пытанне: навошта тады незлічоныя ваенныя праграмы Пентагона? Наша краіна ў аднабаковым парадку прыняла абавязанства не выводзіць у космас проціпадарожнікавыя сістэмы, калі тое ж самае зробіць ЗША. А чым адказваюць за акіянам? Выправаваннямі проціпадарожнікавай сістэмы «АСАТ» і дэманстрацыяй знішчэння ракет з дапамогай лазера. Што гэта, паказ навуковых дасягненняў Злучаных Штатаў? Не, чарговая дэманстрацыя сілы, размахванне кулаком.

Чаму ў Вашынгтоне не хочучы услед за СССР адмовіцца ад прымянення першымі ядзернай зброі? Чаму адмаўляюцца пераіняць савецкі прыклад і спыніць ядзерныя выправавання?

Факт застаецца фактам: на сустрэчы ў Жэневе амерыканскі бок не быў гатовы да буйных рашэнняў. Значнай аказалася ў ЗША апазіцыя пытанням агульначалавечай важнасці — пытання прытарможвання гонкі ўзбраенняў. Есць там і такія, хто хацеў бы паламаць і выкіраціць з амерыканскага палітычнага жыцця практыку заключэння пагадненняў з савецкімі кіраўніцтвам аб абмежаванні ўзбраенняў.

Як было адзначана на пасяджэнні Палітбіюро ЦК КПСС, якое абмяркоўвала вынікі сустрэчы, яе практычная значнасць выявіцца ў канкрэтных практычных справах і залежыць ад гатоўнасці абодвух бакоў дзейнічаць на аснове прынятай у Жэневе сумеснай заявы. Савецкі Саюз робіць усё неабходнае, каб захаваць мір, адвесці ядзерную пагрозу. А таму мы маем права чакаць таго ж ад адміністрацыі ЗША. І неадкладна, у надыходзячым новым годзе.

Наш народ добра ведае, што такое вайна. Як у час бітвы з гітлераўскім фашызмам і японскім мілітарызмам, так і сёння ён не шкадуе сіл, каб зберагчы сябе і ўсё чалавечтва ад смяротнай небяспекі. Разам з мільёнамі людзей добрай волі мы перакананы: пры належных намаганнях можна дабіцца аздаравлення міжнароднага клімату. Гэтаму заклікаю паслужыць гістарычны вопыт і ўрокі другой сусветнай вайны.

Уладзімір ЕРМАЛАЕЎ,
кандыдат гістарычных навук.

На лыжнай прагульцы.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

[Заканчанне.
Пачатак №№ 49, 50, 51]

Зрэшты, тут многа дзіўнага пачуеш. Не толькі амярцвелую рускую мову, але і амярцвелья думкі і ўяўленні. Ды і самі насельнікі бульвара Царэвіча здаюцца рэліктавымі істотамі. Яны цырымонна вітаюцца адзін з адным, пераціваюцца шторанак аднымі і тымі ж словамі і перапаўзаюць парог царквы, каб паставіць свечку «по убиенному большевиками цесаревичу».

У натоўпе мільганула знаёмая жаночая постаць. Я не здзіўся, здалёк пазнаўшы ў ёй мадам Хэйкельдэмідоф.

...Гэта было назаўтра. А пакуль што па прынцыпу «стрыжана — голена» працякала наша спрэчка. І выпадкова, толькі пад канец вечара, мы выявілі, што аднолькава ставімся да... рускага чаю.

— Без чаю я проста жыць не магу, — заявіла Ірына Вальдэмараўна. — А пятай раніцы я ўжо заварваю чай. І так штодня.

Старыя людзі часта церпяць ад бяссоніцы, таму звычайна мадам Хэйкельдэмідоф уставаць рана і а пятай гадзіне ўжо «ганяць чай» не падалася мне дзіўнай. Але сама Ірына Вальдэмараўна ўнесла яснасць у гэтую акалічнасць.

— Я вельмі рана кладуся спаць, таму так рана і ўстаю. Доўгімі вечарамі адной сумна і проста няма чаго рабіць.

— Ці ж вы не маеце сяброў, да якіх можна пайсці прабавіць час? Або проста выйсці пагуляць. Вечары ў Ніццы такія харошыя.

— Вечарам? Адной на вуліцу? Крыў божа! Вы не ведаеце, што такое Ніцца вечарам... Рабаўніцтва і гвалт! Не, не, па вечарах у нас не прынята выходзіць з дому. Небяспечна. Я баюся адна хадзіць. Зачыняю дзверы на ўсе замкі і нікога не пускаю.

Мадам Хэйкельдэмідоф на гэты раз гаварыла з непадробнай шчырасцю. Яна ўся была, як напятая струна. Хоць мне па-чалавечы шкада стала гэтую старую жанчыну, я не ўтрымаўся, каб не ўзяць рэванш.

— А як жа наконт свабоды, Ірына Вальдэмараўна? У Маскве ці Суздаль вы, нябось, хадзілі ў любы час дня і ночы і ніякага страху не ведалі?

ПЕСНЯ МІШЭЛЯ НУАРО

У Фантэнэ-сюр-Луэн мы прыехалі надвечоркам — гадзіннік на касцёльнай званіцы прабіў шэсць. Маленькі пасёлак, а хутчэй вёска на паўтара-два дзесяткі дамоў, не падаваў ніякіх адзнак жыцця. Была нядзея, дзень адпачынку. Сустрэча з нашымі землякамі і членамі таварыства «Францыя — СССР», павінна была пачацца праз гадзіну, але пакуль што зала грамадскага клуба пуставала, і на вуліцы — ніякага руху.

Наогул жа сустрэча мелася адбыцца не тут, у гэтай малалюднай вёсцы, а кіламетраў за пятнаццаць адсюль, у Шале — шахцёрскім гарадку,

дзе жыве многа нашых землякоў. Перш за ўсё ўкраінцаў, а таксама беларусаў, што да вайны выехалі з былых «крэсаў», данскіх казакоў, якіх выкінула сюды хваля рэвалюцыі. Перад вайной тут асела нямала п'ялюраўцаў, а пасля вайны прыбіліся сюды ОУНаўцы, ды каго толькі яшчэ не занесла. Ва ўсіх іх аднолькавы статус — эмігранты, з французскім падданствам або без ніякага падданства, але мірнага суіснавання паміж імі не было і няма. Здавалася б, лёс выгнаннікаў ураўнаваў усіх, і сёння які-небудзь нашчадак гетмана ці былога афіцэра царскай арміі круціць баран-

мужчын, відаць, сыноў, вялі пад рукі сівога, як голуб, дзедка, за імі ішла цэлая працэсія — жанчыны старэйшага веку і маладзейшыя, па пары дзяўчат ды хлопцаў, некалькі падлеткаў. Дзед увесь тросся, відаць, ад старасці, і сам, без дапамогі, ісці не мог. Яго правялі на свабоднае месца, пасадзілі, астатнія члены сям'і расселіся, дзе каму давялося. Але сыны, як ганаровая варта, былі па абодва бакі дзеда. Стары ўважліва глядзеў на сцэну, стараючыся не прапусціць ні слова, увесь падаўся наперад, час ад часу прыстаўляў да вуха руку, каб лепей чуць, пра што ідзе гаворка. Разам з усімі ён пля-

прыгадваю, гаварыў мне пачівага ўзросту беларус. — Ведаю, што паміраць трэба, і не магу на той свет адысці, пакуль апошні раз не гляну на тое неба, пад якім нарадзіўся, пакуль падэшвамі ног не адчую тую зямлю, па якой вучыўся хадзіць. Але шчыра прызнаюся: быў бы шчаслівы, каб мае вочы закрыліся тут. Як падумаю, што зноў цягнуцца ў той чужы і халодны свет, такая скруха душу муціць...

Тым часам на сцэне пачалася сапраўдная самадзейнасць. Жанет Кларэль вывела з залы трох маладых жанчын, работніц мясцовай фабрыкі, і тыя праспявалі некалькі француз-

смантаў. Старога вынеслі са сцэны на руках.

Мішэль Нуаро праспяваў ім сваю песню пра тое, як ён ездзіў у Савецкі Саюз. Гэта было такое незвычайнае падарожжа, яно перавярнула ўсё ў душы старога гарняка. І ён сам напісаў вершы, як умеў, сам паклаў іх на музыку, якая прыйшла да галавы. А цяпер вось сам і выканаў сваю песню. Ён не мог гэтага не зрабіць, таму што павінен жа чалавек даць выйсце сваім пачуццям.

Стары шахцёр, рукі якога больш прывычныя да розных гарняцкіх прылад, чым да алоўка, спяваў напісаную ім самім песню. Паслухайце ўсе, што я вам скажу, бо гэта вельмі важна для кожнага з вас. Мне раілі паехаць лепш у Італію і паглядзець там мастацтва Адраджэння, мяне ўгаворвалі адправіцца ў Новую Каледонію, каб падзіцца на заморскую экзотыку. Мне казалі: у любую краіну, толькі не ў Расію! Я падзякаваў усім, выслушаўшы іх парады, але зрабіў так, як падказвалі мне мае сэрца і розум. Я быў у Маскве і бачыў Крэмль, я ездзіў у Ленінград і любавалася белымі начамі, я хадзіў па вуліцах Валгаграда і зразумеў, якой была мінулая вайна. Я многа бачыў харошага і дзіўнага. Мне запамніліся поціскі рук рабочых людзей і іх адкрытая душа. Такія людзі ніколі не пачнуць вайну. Гэта я вам гавару, Мішэль Нуаро, стары гарняк, які разбіраецца, што такое людская шчырасць, і бачыць, на чым баку праўда.

...Раз'язджаліся пад поўнач. Доўга не маглі расстацца, усё яшчэ не было сказана на развітанне апошніх слова. А мо людзям не хацелася, каб так хутка скончыўся гэты вечар, якому спрабавалі перашкодзіць.

— Добра сказаў стары Нуаро пра душу нашых людзей, — гаварыў мне на развітанне Мікалай Пашынскі, як аказалася, мой зямляк, які прыехаў у гэтыя мясціны ў раннім дзяцінстве. — Я ведаў пра гэта па расказах майго бацькі. Але нядаўна і сам у гэтым пераканаўся. Мінулым летам мы ўсёй сям'ёй ездзілі да вас, у Гродна. Там мае далёкія сваякі. Слухайце, нас так шчыра прымалі! Такая ветлівасць, такая гасціннасць, нават цяжка паверыць, што паміж людзьмі могуць быць такія цёплыя адносіны. А Гродна як нам спадабалася! Колькі ў вас светлага, харошага. Ці можа гэта толькі нам так здаецца: усё такі сваё зямля, сваё людзі? Вось каб у мяне так складна выйшла, як у Мішэля Нуаро, напісаў бы песню пра тое, што бачыў. Колькі часу мінула, а ў сэрцы не месціцца ўсё перажытае на Бацькаўшчыне.

«...Гэта я вам кажу, стары шахцёр Нуаро: Савецкі Саюз — чужоўная краіна і трэба, каб кожны пабачыў яе сваімі вачамі». Як рэфрэн, добрым успамінам гуцаць і сёння ў маёй памяці словы прасценкай самадзейнай песні, напісанай Мішэлем Нуаро.

Зацлаў МАЦКЕВІЧ

НАТАТКІ З ПАДАРОЖЖА

ку таксі ці грузавіка або працуе ў шахце нароўні з былым парабкам, якога выгнала сюды галеча. І тым не менш адзін другому рукі не падасць.

— У іх наступае згода толькі ў адным выпадку, — расказвае мне зямляк з Вальні Іван Дыбайла, — гэта, калі нам трэба падножку падставіць.

Такую падножку яны падставілі і зараз, даведаўшыся, што прагрэсіўная рабочая арганізацыя нашых суайчыннікаў разам з Таварыствам «Францыя — СССР» наладжвае сустрэчу з савецкай турысцкай групай. Яны проста перакупілі залу, паабяцаўшы гаспадару больш. А новага памяшкання за тыдзень да нашага прыезду ўжо немагчыма было знайсці. Давялося месца сустрэчы перанесці сюды, у Фантэнэ-сюр-Луэн.

— Відаць, канцэрт не пачнецца ў сем, — няёмка адчувала сябе Жанет Кларэль, на якой ляжала адказнасць за арганізацыю сённяшняй сустрэчы. — Мы ўжо просім вас выбачыць. Не ўсім паспелі паведаміць, што месца перамянілася. Частка гасцей прыедзе ў Шале. Але там пакінуць нашы людзі, яны іх накіруюць сюды. Ды гэта забярэ лішні час. Так што, баюся — зацягнем.

Але не зацягнулі, сустрэча пачалася амаль што ў вызначаны час: як кажучы, сабраўся кворум. Яшчэ на працягу якой гадзіны людзі падыходзілі і пад'язджалі, па аднаму і цэлымі сем'ямі. У зале стала цеснавата, але панаваў такі настрой, які бывае на ўдалых імянінах.

Бадай што, апошняй увайшла сям'я, якую і палічыць на хаду было цяжка. Першым двое

скаў сваімі аслабелымі ад веку і працы, абвялымі далонямі і часта падносіў да вачэй хусцінку, каб выцерці няпрощаную слязу.

— Гэта стары Купрыян Дзеваянка, — шапнуў мне пра дзеда Іван Дыбайла, які здавалася, тут ведаў усіх сваіх. — Дзеваяноста год яму. Ужо амаль што з дому не выходзіць. Але як дачуўся, што вы прыязджаеце, адразу загадаў сынам: вярніце мяне! Хачу хоць адным вокам на нашых паглядзець, хоць слова сваё, песню, прывезеную з роднай стараны, пачуць. Бедалага, цяжка працаваў увесь свой век, дзяцей на ногі паставіў, унукаў-праўнукаў дачакаўся. А на Радзіму наведацца так і не сабраўся. Спачатку грошай не меў, а цяпер здароўя.

Цяжка было глядзець на старога чалавека, які ўсе адмераныя яму лёсам гады жыве са шчымлівай тугой, бы той стрэмкай балючай, у сэрцы: хоць бы разок пабачыць родны кут. І які так і не ўбачыць яго, ляжа ў чужую, цяжкую зямлю.

Здалёк, бо стары Купрыян сядзеў не блізка ад мяне, недзе ў сярэдзіне залы, я ўгледзеўся ў яго твар, быццам хацеў на ім знайсці адбітак стану душы. І чым больш угледаўся, тым больш гэты твар здаваўся мне знаёмым, не раз бачаным. Чамусьці ўспомніліся сустрэчы з землякамі ў Мінску. Колькі я бачыў людзей такога веку. Чалавеку пад дзевяноста год, увесь трасецца, хістаецца, а прыляцеў аж з Канады ці Аргенціны. Ды на такое падарожжа, здавалася б, і маладзейшы не заўсёды адважыцца. Што іх гоніць з дому? З наседжанага гнязда?

— Сваё зямелька цягне, —

скіх песень. Галасы ў жанчын былі прыгожыя, пяшчотныя, а песні і напеўныя, і гарэзлівыя, так што зала была ў захапленні. Потым спявала сама Жанет, выходзілі на сцэну дзеці, спявалі проста так, як умелі і што ўмелі. Спачатку нясмела адну песеньку, затым, падахвочаныя дарослымі, зацягнулі другую, ужо смялей, а трэцюю не трэба было і прасіць — заспявалі самі.

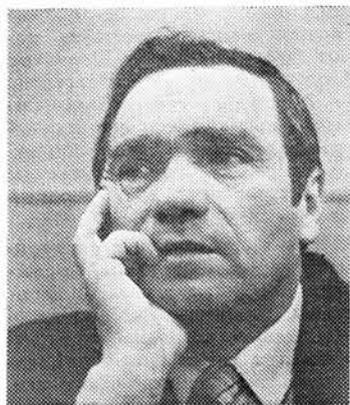
Людзі слухалі і паціху гаманілі паміж сабою. Панавала прыезная атмасфера.

Дзеці злавалася гаворыць, былі бясконца чешыць публіку сваімі вершыкамі ды песенькамі, але іх папрасілі адпачыць, і на сцэну выйшаў цяжка паходкай старога чалавека Мішэль Нуаро. Ён разгарнуў доўгі ліст паперы, начпіў на нос акуллары і заспяваў. Голас яго быў слабы, крыху сіплаваты, відаць, час пазбавіў яго барваў. І мелодыя была нейкая незапамільная.

Але зала прыціхла, змоўкла гамонка. Усе слухалі Мішэля Нуаро. Не голас прыцягваў увагу, а нешта іншае. Спявала яго душа. І хваляванне Мішэля Нуаро, яго глыбокія пачуцці перадаліся тым, хто сядзеў у зале. Яны нібы чакалі якога чарадзейства. А стары спяваў і спяваў роўным голасам, без усякіх усплёскаў, раз-пораз пазіраючы ў паперу. Самая доўгая песня, па законах эстрады, відаць, не можа перавышаць пяці мінут. Мішэль Нуаро ўжо спяваў мінут дзясць, але песня яго трымала залу ў прытоеным зачараванні. І калі, нарэшце, стары скончыў і пакланіўся, зала ўзарвалася воклічамі: «Брава, Мішэль!» «Нуаро, ты малайчына!» Залу заліў ураган аплады-

3 ПРАЖЫТАГА ГОДА...

Міхаіл САЛЯНІК,
старшыня калгаса «Новае жыццё»

— У 1985 годзе адбыліся выбары ў Вярхоўны Савет БССР. Я стаў адным з 485 яго дэпутатаў. Клопатаў значна прыбавілася, але асабістае жыццё ад гэтага толькі ўзбагацілася. Яно яшчэ больш напоўнілася прагай дзейнасці.

Хоцацца спадзявацца, што выбаршчыкі прызнаюць першы год маёй дэпутацкай работы паспяховым. Я сумленна займаўся выкананнем іх наказаў. Да гэтага абавязала не толькі высокае званне, якое носяць у нашай краіне дэпутаты — народны, але і зямляцкія сувязі

з выбаршчыкамі. Я нарадзіўся на Нясвіжчыне і шчыра люблю і паважаю тутэйшы працавіты люд.

Сёлетні год будзе для мяне памятным і як для старшыні калгаса: 28 снежня спаўняецца дзевятнаццаць год, як я ўзначальваю гаспадарку, змяніўшы на гэтай пасадзе бацьку, які быў першым старшынёю. Калгаснікі «Новага жыцця» ўпершыню перайшлі на 5-дзённы працоўны тыдзень у зімовы перыяд. На цэнтральнай сядзібе вырасла некалькі новых будынкаў. У іх ліку філіял Нясвіжскай швейнай фабрыкі. Як і ў папярэднія гады, калгас атрымаў больш чым мільённы гадавы прыбытак.

Анатоль ДРОЖДЖЫН,
апаратчык Гарадзейскага цукровага камбіната

— Убачыць сваё прозвішча на старонках цэнтральных газет, якія паведамлілі аб прысуджэнні мне ў ліку іншых пераможцаў Усесаюзнага сацыялістычнага спаборніцтва Дзяржаўнай прэміі СССР, было вельмі прыемна. Памятаю: першы раз прачытаў і не паверыў, што я, Анатоль Дрождын, лаўрэат такой высокай прэміі. Іншая справа, каб быў вядомым пісьменнікам ці артыстам, вялікім вучоным. А то ж рабочы! Але побач стаяла прафесія — апаратчык-варшчык утфелю, месца працы.

Сам я з Варонжскага краю, радзімы суветнавадомага пісьменніка Івана Буніна. Жонкаю стала беларуска, а месцам

жыхарства Беларусь. Па сваім лёсе магу меркаваць, што сапраўднаму чалавеку працы ў нашай Савецкай краіне не згубіцца, у якім бы кутку яе ён ні апынуўся.

ЧАЛАВЕК. ГРАМАДСТВА. КУЛЬТУРА

Як заўсёды, калі заканчваецца пяцігодка, мы падсумоўваем вынікі зробленага, вызначаем шляхі далейшага развіцця ў розных галінах эканомікі, навукі, вытворчасці і культуры.

Наш карэспандэнт Таццяна АНТОНАВА звярнулася да сакратара Брэсцкага абласнога камітэта КПБ Марыі МАНЮК, якая курыруе работу органаў і ўстаноў народнай адукацыі і культуры вобласці, і папрасіла адказаць на пытанні «Голасу Радзімы».

— Заканчваецца 1985 год, апошні год адзінаццатай пяцігодкі. Брэсцкая вобласць летась і пазалетась заваявала пераходны Чырвоны сцяг за лепшую пастаноўку культурна-масавай работы ў рэспубліканскім сацыялістычным спаборніцтве. Якія дасягненні Брэсччыны ў галіне культуры за перыяд мінулае пяцігодкі?

— Мне думаецца, што гаворку пра дасягненні лепш за ўсё пачаць з таго, што бачна, кідаецца ў вочы. Скажам, жыхары Маларыты, гарадскога пасёлка Мікашэвічы, саўгаса-камбіната «Мір» Баранавіцкага, калгаса «Дружба» Іванаўскага раёнаў і многіх іншых гарадоў і пасёлкаў могуць пахваліцца сёння сучаснымі прыгожымі дамамі і Палацамі культуры, якія вырасталі за пяцігодку на месцы старых клубаў. Але ж справа не толькі ў новых пабудовах, галоўнае — у новым узроўні і, я сказала б, змесце культурнай работы, асабліва на вёсцы.

Напрыклад, жыццё падштурхнула да стварэння культурна-спартыўных комплексаў. Іх у нас цяпер больш за дзвесце. Што даюць гэтыя комплексы людзям? Магчымаць арганізаваць свой быт і адпачынак. У такі комплекс звычайна ўваходзіць клуб ці Дом культуры, бібліятэка, гандлёвы цэнтр, гасцініца, прыёмны пункт камбіната бытавых паслуг, школа, стадыён, басейн, спортзала. Тысячы людзей — маладых і старэйшага ўзросту — цяпер займаюцца спортам.

Калі гаварыць пра тое, чым можа ганарыцца Брэсччына, дык нельга абыйсці наш абласны драматычны тэатр. Яго апошняе пастаноўкі «Апраўданне крыві» Івана Чыгрынава, «Калі можаць, выбачай» Канстанціна Губарэвіча сведчаць пра творчую сталасць. Вельмі ўдалымі былі выступленні за мядой самадзейных мастацкіх калектываў, такіх, як народны ансамбль песні і танца «Радасць», «Брэсччанка», народныя харавыя капэлы настаўнікаў і чыгуначнікаў з Брэста, «Лялькі» з Баранавіч, «Палескія зоры» з Пінска. Яны з гонарам прадстаўлялі там Савецкую краіну, Беларусь, дэманструючы ўсяму свету высокую мастацкую культуру свайго народа.

Значным укладам у беларускую культуру сталі літаратурна-знаўчыя працы нашага земляка, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР Уладзіміра Калесніка. Глыбінёй і грунтоўнасцю аналізу вызначаюцца яго кнігі «Максім Танк. Нарыс жыцця і творчасці», «Лёсам пазнае», «Палесанец Праметэя». Літаратурнай прэміяй імя Аркадзя Куляшова адзначана «Паэма жыва» Ніны Мацяш. Выйшлі да шырокага чытача са сваімі зборнікамі маладыя паэты з Брэсччыны Аляксандр Каско, Зінаіда Дудзюк.

— Як бы вы ахарактарызавалі культурны ўзровень сучаснага сельскага жыхара Брэсччыны? Чым ён адрозніваецца, скажам, ад свайго равесніка, яго родзіча, які выехаў з былой Заходняй Беларусі ў Канаду ці Аргенці-

ну і прыязджае цяпер сюды ў гасці?

— Па тым, як людзі жывуць, працуюць, адпачываюць, можна, мне здаецца, у значнай ступені меркаваць аб іх культурным узроўні. Як жа жыве сучасны селянін былой Заходняй Беларусі? Каб даведацца, трэба праехаць па вёсках і паглядзець на акуратны і прыгожы будынік-катэджы, на сады і кветнікі, што радуць вока гаспадароў і гасцей... Сучасны вясковы жыхар — перш за ўсё адукаваны чалавек, які скончыў сярэднюю школу, а потым набыў сярэднюю спецыяльную ці вышэйшую адукацыю. Так, так. Тут няма ніякіх перабольшанняў, бо праца ў сельскагаспадарчай вытворчасці патрабуе ведаў, як ад агранома, так і ад даяркі.

Работы ў вёсцы, зразумела, хапае. Асабліва вясной, калі ідзе пасяўная, летам, калі збіраюць ураджай. Але сёння праца механізатары, палёвадаў нарміраваная. І людзі ў самы напружаны час маюць магчымаць адпачыць. Многія праводзяць водпуск у санаторыях, пансіянатах. Гэта ўспрымаюць як дзіва нашы замежныя суайчыннікі, а для любога вясковага жыхара Брэсччыны адпачынак па прафсаюзнай пуцёўцы — звычайная з'ява.

Пра культурны ўзровень нашага сучаснага селяніна могуць расказаць і лічбы. Так, сярэдні сельскі жыхар вобласці 13 разоў у год наведвае кіно, а сям'я традыцыйна штогод у сярэднім 40 рублёў на пакупку літаратуры. Гэта акрамя таго, што амаль кожны другі карыстаецца грамадскай сельскай бібліятэкай і штогод бярэ больш за 20 кніг.

Нашы землякі, якія пакінулі некалі Беларусь у пошуках лепшай долі і цяпер жывуць у Канадзе ці Аргенціне, нярэдка прыязджаюць у гасці да сваякоў на Брэсччыну. Цяперашняе жыццё вясцоўцаў іх вельмі здзіўляе. Ураджаюць клубы, Палацы культуры, дзе выступаюць вядомыя артысты. Разнастайныя інтарэсы і высокія імкненні, шырокае кола духоўных запатрабаванняў, грунтоўныя палітычныя веды — вось, бадай, галоўнае, што адрознівае нашага сучасніка ад такога ж замежнага беларуса.

Нашы суайчыннікі са шкадаваннем прыгадваюць, што ім так і не давялося вучыцца, далучыцца да высокай культуры.

— Раскажыце, калі ласка, як улічваюцца культурныя і сацыяльныя патрабаванні розных груп насельніцтва, розных узростаў груп?

— Духоўныя запатрабаванні сучасных людзей вельмі разнастайныя. І палітыка культурна-адукацыйная такая, каб задаволіць гэтыя запатрабаванні. Тым, хто жыве ў горадзе, значна прасцей: паблізу тэатры, бібліятэкі, філармонія... Хочаш — ідзі на эстрадны канцэрт, хочаш — на сімфанічны. Шырокія магчымасці ў гараджан, каб праявіць свае творчыя схільнасці, рэалізаваць здольнасці. Да іх паслуг амаатарскія аб'яднанні (гурткі,

клубы, студыі) па інтарэсах. Сама іх назва: «Гаспадыня», «Клуб маладой сям'і», «Каму за трыццаць», «Патрыёт», «Клуб ветэранаў» гаворыць пра тое, што яны аб'ядноўваюць розныя катэгорыі насельніцтва: моладзь, жанчын, пенсіянераў.

У больш складаных умовах знаходзяцца вясковыя жыхары. Таму ў культурным абслугоўванні вобласці мы павышаную ўвагу ўдзяляем менавіта вёсцы. Наш драматычны тэатр пастаянна выяжджае са спектаклямі ў калгасы і саўгасы, у вясковых клубах сталі пастаяннымі гасцямі вядучыя мастацкія калектывы. У час розных фестываляў, дэкад, тыдняў мастацтва да сельскіх працаўнікоў прыязджаюць праслаўленыя выканаўцы з усяго Саюза, нярэдка з-за мяжы.

Нават у час уборачных кампаній, калі, бывае, механізатары праводзяць увесь дзень — з раніцы да вечара — у полі, да іх выяжджаюць калектывы мастацкай самадзейнасці і прафесійныя артысты, і там адбываюцца канцэрты, ім прывозяць таксама кінафільмы, кнігі, часопісы, газеты. Такая форма культурнага абслугоўвання працаўнікоў вёскі прыжылася ў нашай вобласці. Людзі задаволены.

Духоўныя запатрабаванні сучасных вясцоўцаў, шчыра кажучы, сёння ўжо мала адрозніваюцца ад духоўных запатрабаванняў гараджан. Некалькі гадоў назад у Рудскім ДOME культуры Іванаўскага раёна пачаў дзейнічаць адзін з першых у вобласці музычна-мастацкіх салонаў. Ён узнік натуральна: па жаданню мясцовай інтэлігенцыі, сярод якой многа творчых людзей — музыкантаў, народных майстроў, мастакоў, спевакоў. Цяпер там ёсць свая карцінная галерэя, экспазіцыя якой пастаянна абнаўляецца, багатая фанатэка, бібліятэчка літаратуры па мастацтву. Цяпер у нас на вёсцы працуюць ужо дзесяткі музычна-мастацкіх салонаў, літаратурных гасціных, дыскатэк з сучаснай музычнай апаратурай. Не рэдкасць, калі калгас мае свой музей з багатымі экспанатамі.

У Іванаўскім раёне ў вёсцы Дастоева дзейнічае літаратурна-краязнаўчы музей, у Люсінскай школе Ганцавіцкага раёна — музей Якуба Коласа. Дарэчы, на Брэсччыне існуе 128 музеяў па грамадскіх пачатках.

А ў вёсцы Рэмель на Століншчыне невялікі дзіцячы гурток, дзе займаліся спачатку 10 чалавек, вырас у харэаграфічную студыю. Педагог-прафесіянал вучыць харэаграфіі 50 вясковых дзяцей.

— Дзейнасць гэтых студый, гурткоў і аб'яднанняў патрабуе вялікіх матэрыяльных сродкаў... Якія затраты дзяржавы на развіццё культуры, і колькі гэта каштуе яе спахрыццё — звычайнаму чалавеку?

— У адзінаццатай пяцігодцы толькі на ўтрыманне культурна-асветніцкай устаноў вобласці выкарыстана 53 мільёны 630 тысяч рублёў, з іх на набыццё абсталявання, інвентару, музычных інструментаў — 7,2 мільё-

на рублёў, на набыццё літаратуры — 5,5 мільёна рублёў. Людзі бясплатна карыстаюцца Палацамі культуры, бібліятэкамі, мастацкімі школамі. Між іншым, адно месца ў музычнай школе каштуе дзяржаве 1 300 рублёў. Бацькі ж плацяць за ўтрыманне там свайго дзіцяці 48 рублёў у год.

У вясковых дамах культуры канцэрты звычайна бываюць бясплатнымі для слухачоў. Усе расходы ў такім выпадку бяра на сябе калгас. І яшчэ ёсць такая форма заахвочвання: за добрую працу лепшых работнікаў узнагароджваюць паездкай на спектакль у Брэст ці нават у Мінск.

— Сёлета споўнілася 80 гадоў з дня адкрыцця народнай бібліятэкі ў вёсцы Астрэмечавы на Брэсччыне. Яе чытачамі былі тады некалькі дзесяткаў чалавек. Што сёння ўяўляе сабой бібліятэчная сетка вобласці? Раскажыце пра сучаснага чытача.

— Бібліятэка ў Астрэмечавы была заснавана на сродкі, завешчаныя прагрэсіўным рускім кнігавыдаўцом Фларэнціем Паўлянковым, чьё імя яна носіць і цяпер. Яе фонд налічвае звыш 13 тысяч кніг. У Астрэмечавы няма такой сям'і, якая не карысталася б яе паслугамі. Бібліятэка згуртоўвае вакол сябе мясцовую інтэлігенцыю. Тут праводзяцца літаратурныя вечары, дыспуты, дзейнічаюць літаратурныя аб'яднанні, сюды прыязджаюць на сустрэчу з чытачамі беларускія пісьменнікі.

Шлях развіцця, які прайшла гэта бібліятэка, можна сказаць, характэрны і для бібліятэчнай сеткі вобласці ў цэлым. Ад некалькіх дзесяткаў бібліятэк-чытальняў да 1 138 масавых бібліятэк, у фондах якіх налічваецца каля 13,4 мільёна экзэмпляраў кніг.

Вы просіце намалюваць партрэт сучаснага чытача. З задавальненнем зраблю гэта. Скажам, 20—30 гадоў назад чытача больш цікавіла мастацкая літаратура. Сучасны чытач — гэта і школьнік, і інжынер, і настаўнік, і механізатар, і аграном, і кандыдат навук... Яму неабходныя веды па самых розных галінах. Фармуляры сведчаць, што чытачы актыўна карыстаюцца мастацкай, грамадска-палітычнай, навуковай, вучэбнай літаратурай. Густы іх патрабавальныя, інтарэсы разнастайныя.

— Брэсччына здаўна славілася сваімі народнымі майстрамі: ткачамі, ганчарамі, рэзчыкамі па дрэву. Як захоўваюцца традыцыі народнага мастацтва? Якое значэнне надаецца развіццю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных?

— Брэсччына багатая на таленты, у нашай вобласці 3 тысячы народных майстроў. Ручное ўзорнае ткацтва, карункапляценне, вышыўка, чорнаглянцэваная кераміка, разьба па дрэву, саломпляценне, мастацкі роспіс па дрэву — такая разнастайнасць іх творчай палітры. Багатыя народныя традыцыі жывуць, перадаюцца моладзі, шырока папулярныя. У вёсцы Гарадная, напрыклад, працуе гурток юных ганчароў, у Белаазёрскім ДOME піянераў і школьнікаў Бярозаўскага раёна дзеці вучацца рабіць аплікацыі з саломкі. Вядомая майстрыха - саломпляцельшчыца Вера Гаўрылюк, чыя творы пабывалі на замежных выстаўках, некаторы час кіравала дзіцячым гуртком у Брэсце. Між іншым, летась у Брэсце адбылася персанальная выстаўка работ Веры Гаўрылюк і ганчара Антона Такараўскага. Наогул жа на Брэсччыне сталі традыцыйнымі выстаўкі дэкаратыўна-прыкладной творчасці. Толькі сёлета на абласной выстаўцы дэманстравалася 200 работ народных майстроў.

Традыцыі беларускага народнага мастацтва жывуць і развіваюцца. Сярод шматлікіх мастацкіх калектываў вобласці 413 фальклорна-этнаграфічных! Многія з гэтых ансамбляў, такія як «Радасць», «Палесце», «Завіруха», «Юрочка» уяўля-

лі на прэстыжных міжнародных фестывалях. Нездарма сёлета Брэст быў абраны месцам правядзення фестываля самадзейнай мастацкай творчасці сацыялістычных краін.

— Што сабой уяўляе сучасная сельская інтэлігенцыя? Раскажыце, калі ласка, пра кадры культурна-адукацыйнай працы.

— Вядома, калі гаварыць пра развіццё культуры вёскі, нельга не ўлічваць сельскую інтэлігенцыю. Яе на вёсцы цяпер прыкладна ў два разы больш, чым у сярэдзіне 60-х гадоў. Тады вядучым звяном у ёй выступалі сельскія настаўнікі. Сёння галоўнае месца займае вытворчая інтэлігенцыя: аграномы, заатэхнікі, інжынеры, эканамісты. У сярэднім у кожным калгасе і саўгасе ў нас працуе 35 спецыялістаў народнай гаспадаркі, а ў сельскай школе — 12—18 настаўнікаў. Рост колькасці інтэлігенцыі, зразумела, патрабуе больш высокай падрыхтоўкі і работніка культуры. Цяпер акрамя традыцыйных спецыяльнасцей культурна-адукацыйнай — бібліятэкараў, музыкантаў, патрабуюцца харэаграфы, рэжысёры, мастакі. І, скажам шчыра, мы пакуль зведваем дэфіцыт высокакваліфікаваных творчых работнікаў сельскіх клубаў і дамоў культуры.

— Марыя Іванаўна, калі б вы глядзелі, роля культуры мастацтва ў жыцці нашага сучасніка, у вырашэнні галоўных сацыяльна-эканамічных задач, што стаяць перад нашым грамадствам?

— На гэта пытанне я хачу адказаць словамі Уладзіміра Калесніка. Ёсць у нас у Ганцавіцкім раёне саўгас «Адраджэнне». І кіруе ім Уладзімір Калеснік, разумны, гаспадарлівы чалавек. На адным з семінараў ён якраз выступаў па гэтай праблеме. Мне запомніліся яго словы: «Высокія вытворчыя паказчыкі нашай гаспадаркі самым непасрэдным чынам звязаны з павышэннем культурнага ўзроўню яе працоўнікаў, якасцю іх культурнага абслугоўвання. Мы не шкадуем сродкаў на тое, каб нашы людзі маглі карыстацца здабыткамі сучаснай культуры. Для сельскай мастацкай галерэі набылі карціны ў магазіне-салоне Мастацкага фонду БССР. Заказалі касцюмы для сваіх артыстаў, удзельнікаў самадзейнасці. У нашым саўгасе людзям цікава і добра жывецца, яны могуць рэалізаваць свае творчыя здольнасці. Таму і працуюць добра, па-гаспадарску ставяцца да грамадскага».

Ад сябе ж дадам: менавіта культура гаспадарання на ўсіх узроўнях — адна з умоў паскарэння эканамічнага развіцця краіны.

— Якія галоўныя культурныя задачы будуць вырашацца ў вобласці ў дванаццатай пяцігодцы?

— Адна з галоўных культурных задач усяго нашага грамадства — фарміраванне высокіх духоўных запатрабаванняў чалавека. А гэта значыць, што культурнае абслугоўванне насельніцтва мае на мэце не толькі задавальняць густы, але і фарміраваць іх. Адным словам, перад культурай стаіць задача выхавання гарманічна развітай асобы.

Вялікая ўвага будзе ўдзяляцца эстэтычнаму выхаванню школьнікаў. На развіццё культуры ў вобласці ў XII пяцігодцы дзяржавай выдзяляюцца вялікія сродкі. Яны пойдучы на будаўніцтва дзіцячых мастацкіх, музычных і спартыўных школ. Толькі ў будучым годзе будзе пабудавана 8 новых дамоў культуры, кінатэатр у горадзе Косава Івацэвіцкага раёна... Але жыццё заўсёды ставіць свае задачы. Гараджан ужо не задавальняе будынак, у якім цяпер знаходзіцца наш драматычны тэатр. Трэба будаваць новы, прыгожы, сучасны, зручны для глядачоў і артыстаў. Над праблемамі ёсць і будучы. Над іх вырашэннем мы будзем працаваць.

СЁЛЕТА СПЯВАК АРКАДЗЬ САЎЧАНКА СТАЎ НАРОДНЫМ АРТЫСТАМ САВЕЦКАГА САЮЗА ІХ МАГЛО БЫЦЬ ТРОЕ

Аркадзь Саўчанка — народны артыст Савецкага Саюза. Гэта высокае прызнанне таленту і заслуг чалавека перад краінай, самае вышэйшае для артыста, прыйшло да яго сёлета. Але, мабыць, «прыйшло» вельмі ўжо лёгка гучыць. Атрымаць прызнанне народа — не асобных знаўцаў ці аматараў, а народа! — зусім не простая справа, бо тут трэба аддаць людзям усю сваю душу і сэрца, усю сябе. І таму спявак беларускай оперы Аркадзь Саўчанка лічыць прысваенне яму звання народнага артыста СССР не толькі падзеяй года, а найвялікшай падзеяй свайго жыцця.

...Іх магло быць тое — братоў-спевакоў. Але аднаго забрала вайна. Не, ён не быў салдатам. Ён быў дзіцем, зусім малым дзіцем: вайне ўсё роўна, хто трапляе ў яе ненажэрную зямлю. Вось і засталася іх двое, вядомых сёння оперных спевакоў Саўчанкаў, — адзін у Мінску, другі ў Рызе. А тады, у сорок першым, маленькія хлопчыкі і маці, апынуліся ў канцэнтрацыйным лагеры «Пяты полк» пад Віцебскам. Аркадзь споўнілася ўсяго пяць. Ён ужо тады вельмі любіў спяваць. Але ў лагеры спяваць не хацелася. Здавалася, што ўжо ніколі на гэтай зямлі не загучыць песня, павыгарае ўсё ў душах, і асабліва ў такіх ранімых і да ўсяго ўспрымальных, як дзіцячыя.

На шчасце, ім удалося вырвацца з лагера. Сям'ю за тры буханкі хлеба выпушлі (на самым пачатку вайны такога яшчэ было магчыма) брат маці. Але не скончыліся выпрабаванні, на канаваны Саўчанкам, як і мільёнам іншых нашых людзей, ваянным ліхалеццем. Калі акупанты адступалі, адзін з іх «прыхапіў» з сабой некалькі сем'яў у якасці будучых парабкаў.

Каля Лепеля, па дарозе, па якой уцякалі гітлераўцы, ударылі наступаючыя савецкія «кацюшы». Няўдалы рабаўладальнік мусіў кінуць «сваю маёмасць» і бегчы ўжо ўлегцы. А Саўчанкі, другі раз вызваленыя, вярнуліся дадому ў Віцебск.

Вось так — з канцэнтрацыйнага лагера, смерці бабулі, спаленай жывой разам з іншымі васьмюдзесяці аднавяскоўцамі, пачыналася жыццё будучага выдатнага спевака. Маленькі грамадзянін вялікай краіны спаўна падзяліў яе лёс і не зламаўся, выдукаў, як выдукала і яго краіна.

Бацька Аркадзя Маркавіча быў далёкі ад музыкі як па роду заняткаў, так і па схільнасцях — працаваў начальнікам пажарнай аховы ў Віцебску. А васьмаці сапраўды любіла спяваць усё жыццё. У абодвух яе хлопцаў таксама выявіўся музычны талент.

Свае першыя ў жыцці канцэрты Аркадзь Саўчанка даваў у шпітальных перадраненымі савецкімі салдатамі. Ён выступаў там разам з маці і братам.

— Аднойчы, — прыгадвае Аркадзь Маркавіч, — на канцэрце ў Канадзе я выконваў

песні і раманы на рускай мове. І вась сярэд шчырых апладысмантаў пачуўся абураны голас: «Чаму вы спяваеце рускія песні? Вы ж беларус!» Ведаецца, я не вытрымаў. Як успомніў нашых салдат, якія не шкадавалі свайго жыцця ў вайне з фашыстамі, ішлі ў бой і не глядзелі, тут быў іх дом, ці за сотні тысяч кіламетраў ад поля бітвы, то не мог змаўчаць. Так, кажу, я — беларус і ганаруся гэтым! А вась, хто вы — не ведаю. Толькі не называйце сябе беларусам. Мае землякі ніколі не стануць абражаць брата, а рускі чалавек бела-

рису — родны брат. І песні адзін аднаго мы ведаем, любім, спяваем і будзем спяваць.

Прафесійным спеваком Аркадзь Саўчанка стаў у маскоўскай кансерваторыі. Юнаком ён трапіў у сталіцу на ўсесаюзны агляд мастацкай творчасці працоўных. Выступіў удала. Там жа вырашыў паступаць на падрыхтоўчы курс сталічнай кансерваторыі.

Паступіў, стаў паспяхова вучыцца. На асноўны курс яго перавялі на год раней вызначанага тэрміну. Пасля сканчэння кансерваторыі Аркадзь Саўчанка разам з дыпламам атрымаў накіраванне на працу ў родную Беларусь, у Мінск.

І вась ужо дваццаць пяць год спявак аддаў служыць мастацтву, сваёй рэспубліцы, свайму народу. За гэты час ён выступіў ва ўсіх операх беларускіх кампазітараў, пастаўленых у тэатры. Найбольш цікавымі сваімі работамі лічыць партыі ў «Сівой легендзе» Дзмітрыя Смольскага, «Джардана Бруна» Сяргея Картэса, «Зорцы Венеры» і «Новай зямлі» Юрыя Семіянікі, «Сцежкаю жыцця» Генрыха Вагнера.

Наогул, у рэпертуары Аркадзя Саўчанкі сорок роляў. Акрамя нацыянальных музычных спектакляў, гэта лепшая сусветная класіка: «Вяселле Фігара» і «Травіята», «Пікавая дама» і «Дон Паскуале», «Рыгалета» і «Дон Карлас»... Зусім нядаўна тэатр оперы і балета БССР адкрыў новы сезон творам Сяргея Пракоф'ева «Вайна і мір» паводле аднайменнага рамана Льва Талстога. Партыю князя Балконскага выканаў Аркадзь Саўчанка.

— Работы шмат, — гаворыць артыст, — але я вельмі задаволены: значыць мая праца патрэбна і цікавая людзям, і жыццё праходзіць не-

дарэмна. Працую з задавальненнем.

Наогул, лічу: оперны спявак павінен у нейкай ступені быць фанатыкам, быць апантаным.

Аркадзь Маркавіч многа паездзіў з гастрольнымі праграмамі і па нашай краіне, і за мяжой. Кожная паездка пакідала шмат уражанняў. З цягам часу, як гэта і павінна быць, нешта з убачанага спіралася з памяці, але некаторыя моманты засталіся на доўгія гады.

— Калі мы былі ў Грэцыі, нашу дэлегацыю суправаджала маладая жанчына-гід, якая вельмі добра размаўляла па-руску, і мы спыталі, дзе яна так добра вывучыла мову? Аказалася, што гэта грачанка скончыла вышэйшую навучальную ўстанову ў нас у Мінску. Я загаварыў з ёю пра Беларусь, пра яе жыццё ў нас. Высветлілася, што першы раз у жыцці дзяўчына трапіла ў тэатр менавіта ў Мінску. На яе радзіме ёй гэта было не па кішэні.

А паглядзіце на нашу залу ў час спектакляў: колькі там моладзі — рабочых, студэнтаў, школьнікаў! Часта сельскія жыхары спецыяльна прыязджаюць, каб наведаць тэатр. Ды артысты, нарэшце, і самі едуць у вясковыя клубы, рабочыя дамы культуры, а то і ў цэхі прадпрыемстваў. Так адбываецца, напрыклад, на нашым падшэфным Мінскім аўтамабільным заводзе. Тая грэчаская дзяўчына, можа, і не паверыла б усю гэтаму, калі б не ўбачыла на свае вочы.

Сёння ў беларускім оперным нямала маладых таленавітых артыстаў. У многіх з іх уступныя экзамены ў Бельдзяжкансерваторыю прымаў Аркадзь Саўчанка. І вась праз колькі год яны зноў трымаюць экзамен перад майстрам — выступаюць з ім на адной сцэне. Здаецца, што і шмат чаго ўжо могуць, шмат чаго дасягнулі ў творчасці, але кожны спектакль, сыграны з такім партнёрам, кожная сумесная рэпетыцыя робіцца для моладзі ўрокам майстэрства і працалюбства.

Вольнага часу ў Аркадзя Саўчанкі застаецца, звычайна, вельмі мала. А калі знойдзецца якая хвіліна, то аддаецца самаму любімаму захапленню... музыцы.

— Люблю музыку ўсякую. Але больш за ўсё класічную і народную. У канцэртах з задавальненнем выконваю песні, раманы, папулярныя арыі з опер. Музыка стала неад'емнай часткай майго жыцця, мяне самога, — гаворыць артыст.

...Сярод многіх шляхоў-дарог А. Саўчанкі асаблівае месца займае дарога да брата ў Рыгу. Ім заўсёды ёсць абчым успомніць, пагаварыць, паспрачацца. Нярэдка браты ўзгадваюць сябе малых, маці, як яна везла іх на спадарожным студэбкеры з-пад Лепеля ў Віцебск, яшчэ не верачы, што самае цяжкае скончылася. А іншы раз думаюць, кім бы мог стаць малодшы. Мо і сапраўды было б тое спевакоў Саўчанкаў...

Галіна УЛІЦЕНАК.

У Маскве, у Цэнтральным ДOME літаратараў адбыўся ўрачысты вечар, прысвечаны 80-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі, лаўрэата Ленінскай прэміі, Героя Сацыялістычнай Працы Пятруся Броўкі. На гэта вялікае літаратурнае свята сабраліся паклоннікі таленту пісьменніка: беларуская дэлегацыя, масквічы, госці сталіцы. Ажыўлена было ля стэндаў, што расказвалі аб жыццёвым і творчым шляху П. Броўкі, попытам карысталіся яго кнігі на беларускай мове і ў перакладзе на рускую, фотаальбом «Пятрусь Броўка», нядаўна выпушчаны выдавецтвам «Беларусь». Працягам вечара стаў святочны канцэрт, у якім прынялі ўдзел вядомыя выканаўцы і калектывы рэспублікі. Асабліва цёпла сустрэла зала песню «Чырвоныя кветкі» на вершы П. Броўкі, якую выканаў яе аўтар народны артыст БССР кампазітар І. Лучанок. Гэты твор стаў яшчэ адным пацвярджэннем таго, наколькі паззія П. Броўкі чароўная і мілагучная, як хвалюе яна сэрцы людзей.

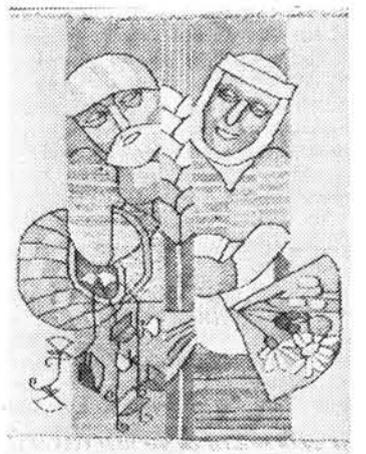
НА ЗДЫМКУ: у час урачыстага пасяджэння. Слова пра П. Броўку гаворыць паэт, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Генадзь БУРАЎКІН.

Фота У. КРУКА.

Ужо больш месяца праходзіць у Мінскім Палацы мастацтва рэспубліканская выстаўка-продаж, а цікавацца да яе не меншае. У параўнанні з мінулагагодняй, яна больш прадстаўнічая, на ёй сабраны графічныя і жывапісныя творы, кераміка, габелены, ювелірныя вырабы вядомых майстроў і маладых аўтараў.

— Мы ўжо можам падвесці некаторыя вынікі гэтай выстаўкі, — каменціруе галоўны мастак Мастацкага фонду БССР Алесь Марачкін. — Па-першае, яна паказала, наколькі патрабавальныя густы сённяшніх аматараў мастацтва. Многія пакінулі водгукі пра творы, якія ім спадабаліся ці наадварот выклікалі пачуццё незадаволенасці. Па-другое, мастацтва ўсё больш уваходзіць у наша жыццё: на выстаўцы набывалі творы як грамадскія арганізацыі, прадпрыемствы, так і асобныя аматары. Ужо цяпер пра-

дадзена работ на 18 тысяч рублёў.

Ж. ВАЙТОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: Палац мастацтва, дзе праходзіць выстаўка; адзін з экспанатаў — габелен Л. ПЕТРУЛЬ «Захавальнікі каласка»; моладзі падабаецца сучасная кераміка.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ВЫДАЕ «ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА»

У наступным годзе ў выдавецтва «Художественная литература», як і раней, выйдзе некалькі кніг беларускіх пісьменнікаў. У аднатомніку А. Адамовіча будуць змешчаны аповесці «Хатынская аповесць» і «Карні-

кі». Змест зборніка З. Бядулі «Сярэбраная табакерка» складуць аднайменная казка, лепшыя апавяданні пісьменніка, аповесць «У дрымурых лясах». Рускамоўны чытач пазнаміцца з выбранымі апавяданнямі і

апавесцямі А. Кудраўца — «Ад вясны да вясны».

У серыі «Бібліятэка савецкай паэзіі» выдаецца зборнік А. Зарыцкага «Вершы», у які ўключана ўсё лепшае, што стварыў паэт больш як за пяцьдзесят гадоў працы ў літаратуры.

Еўдакія ЛОСЬ

Ах, якія сняжынкi ў паветры лятаюць!
Хоць збяры іх і здай у музей хараства!
На парканах ірдзяцца, на вейках не таюць,
Белым футрам кладуцца на край рукава.

Добры дзень, падарожніцы з крыллем празрыстым!
Дзе былі, не раскажвайце, знаю сама.
Рада я ад душы, што на дол травяністы
Адпусціла вас маці сівая — зіма.

Дзед-мароз серабром вам аздобіў сцяжыны,
Аж здаецца: звяняць яны, толькі ступлю...
Як сняжынкi, што сеюцца ціха ў даліны,
Атуліла б сягоння ўсю гэту зямлю!

ПРЫЕМНЫЯ КЛОПАТЫ

«Тата, перадай, калі ласка, Дзеду Марозу, каб на Новы год ён перастаў дарыць мне цацкі, няхай нарэшце прынясе сабаку ці папугая, які размаўляе»,—строга гаворыць пяцігадоваы малых свайму бацьку. Тата ў адказ толькі ўздыхае, адчуваючы, што на гэты раз Дзед Мароз не зможа ўстаяць перад просьбамі сына.

Зрэшты, гэты тата знаходзіцца ў больш выгадным становішчы: перад Новым годам набыць шчанюка ці папугая значна прасцей, чым прыгожую цацку, паколькі ў дзіцячых, ды і ў дарослых магазінах пачынаецца сапраўднае стоўпатварэнне. І ўсё ж пераднавагоднія клопаты — прыемныя. Метро, аўтобусы, трамваі напуняюцца хвойным пахам ёлак, якія жыхары гарадоў вязуць дамоў. Вялікія казанчыя ёлкі вырастаюць на гарадскіх плошчах, у Палацах культуры. Тут у дні зімніх школьных канікул пройдуць вясёлыя, захапляючыя прадстаўленні.

Да іх рыхтуецца шматлікая артыстычная каманда аматараў і прафесіяналаў. Асабліва вялікі попыт на Дзедаў Марозаў і Снягурак.

У Савецкім Саюзе, як і ў іншых краінах, Новы год — гэта перш за ўсё сямейнае свята, калі за сталом збіраюцца сваякі, блізкія, сябры. Моладзь, вядома ж, аддае перавагу дынамічнаму адпачынку з навагоднімі карнавальнымі шэсцямі і розыгрышамі, песнямі і танцамі. Аматы прыроды, у сваю чаргу, сцвярджаюць, што сапраўдны Новы год бывае толькі ў заснежаным лесе каля жывой ёлкі і ля кастра, на вуголка якога апетытна падсмажваецца святочны шашлык.

Бываюць, вядома ж, і вельмі арыгінальныя сустрэчы Новага года. Адзін мой прыяцель паставіў сабе за мэту адзначыць свята ва ўсіх 13 гадзінных паясах Савецкага Саюза.

Што жадаем мы адзін аднаму, калі апоўначы злучаюцца стрэлкі гадзінніка? Шчасця, поспехаў, здароўя і, натуральна, міру, без якога немагчыма нармальнае чалавечэ жыццё.

Калі надыходзіць Новы год, у мільёнах кватэр запальваюцца святочныя агні на навагодніх ёлках і на многіх мовах гучаць добрыя і шчырыя пажаданні. Спяць толькі ў гэты час дзеці. Заўтра пад ёлкай яны знойдуць падарункі, якія ім прынясе чараўнік Дзед Мароз.

Яўген ПАВЕЛКА.

ГУМАР

— Мо сакратарка патрэбна?

— 3 надыходзячым!

НАРОДНЫЯ ЗІМОВЫЯ ГУЛЬНІ І ЗАБАВЫ

НА ВЕЧАРЫНЦЫ

Спрадвеку зіма дорыць людзям шмат прыемнага. І, мабыць, самае доўгачаканае і жаданае — навагодняе свята. Яно жыве ўжо не адно стагоддзе, і хаця зараз яго рытуал, значна змяніўся, усё ж такі і сучаснае святкаванне Новага года сваімі каранямі звязана з далёкім мінулым, з традыцыйнымі народнымі абрадамі, сярод якіх любімымі былі каляды. Асабліва вабілі каляды вясковую моладзь, бо гэта быў час вясёлых забаў і гульняў.

Так званыя «святочныя вечарынкi», ці «ігрышчы», адбываліся на працягу двух тыдняў — з 25 снежня па 6 студзеня па старому стылю. Рыхтаваліся да свята вельмі сур'эзна. Асноўную частку клопатаў бралі на сябе дзяўчаты і маладыя жанчыны.

Збіраліся на вечарынку ў чыёй-небудзь вялікай прасторнай хаце ці ў карчме. Перад пачаткам каляд дзяўчаты мылі там падлогу, лавы, вокны. Пасля прыносілі гаспадыні хаты (часта патаемна ад старэйшых членаў сям'і) прадукты для гатавання святочнай вячэры. Тая ў сваю чаргу павінна была напачы блінцоў, насмажыць сала, каўбас, яек, наварыць кашы з розных круп. Абавязкова хтосьці дапамагаў ёй у гэтым.

У першы дзень каляд, пасля абеду, па-святочнаму апрануўшыся, дзяўчаты збіраліся ў «сваёй» хаце і наладжвалі там танцы. Адвечоркам жа прыходзілі хлопцы і прымалі ўдзел у складчыне. Пасля пачастунку за святочным сталом вясельце разгаралася: спявалі, танцавалі. Песні часам суправаджаліся паказам дзеянняў, аб якім спявалі. Карагоды ж арганічна аб'ядноўвалі танец, харавыя спевы і элементы драматычнага прадстаўлення.

Напрыклад, пры выкананні карагоднай песні «Паскач, папляш, перапёлкачка» спяваючыя ходзяць адзін за адным па кругу, пасярод якога — «перапёлкачка». Ёй даюць (у адпаведнасці з патрабаваннямі песні) хустку, кофту, спадніцу, боты. Аправаюць яе, а потым водзяць пад акампанемент песні.

Танцавалі ж звычайна мяцеліцу, барыню, кадрылю...

Так моладзь збіралася ў «сваёй» хаце кожны вечар, дзе праводзіла час у разнастайных забавах. Да таго ж хлопцы расказвалі розныя гісторыі, небыліцы, загадвалі мудрагелістыя загадкі, разам гулялі ў «Цярэшку», «Яшчара», «Каралевіча»...

Самай папулярнай гульнёй лічылася «Жаніцьба Цярэшкі», якая распаўсюджана больш за ўсё была ў Полацкім, Лепельскім і Дрысенскім паветах Віцебскай губерні. Праводзілася яна толькі зімою, на Новы год, у самым канцы ігрышчаў. Адбывалася звычайна ў карчме.

...Усё пачыналася як бы нечакана, па камандзе карчмара: «Што гэта ўсё скокі ды скокі! Лепей бы Цярэшку жанілі!», які адначасова падганяў загадзя выбраных ім жанатых мужчыну і жанчыну — «бацьку» і «маці» — заняцца ўладкаваннем «вяселля». Тыя ў сваю чаргу пачыналі падбіраць пары сярод моладзі, прасілі хлопцаў і дзяўчат выбіраць сабе «жонку» ці «мужа». Калі падбіралася дзесяць-дваццаць пар, «бацька» з «маткай» садзіліся на куце. Хлопцы ветліва падыходзілі да дзяўчат, падавалі ім руку або надзявалі на галаву сваю шапку і адводзілі да «бацькі» з «маткай». Тыя «бласлаўлялі» іх словамі: «Дай бог вам шчасця ў

ця-матка». Яна, прытанцоўваючы, праводзіла хлопцаў калы дзяўчат, шукаючы пару. І так, пакуль усіх не «перажэніць». Тады пары трохі расступаліся, і ў праходзе прытанцоўвалі першыя хлопцы з дзяўчынамі. У канцы раду хлопец хаваўся ад сваёй сяброўкі, якая павінна была адшукаць яго. Тое ж рабілі ўсе астатнія пары. На наступным этапе ўцякала ад хлопца ўжо дзяўчына, якая прыпавала прыкладна так:

Ах, ты, дзед, ах, ты, дзед,
А я — твая бабка,
Танцуй са мной, паважай мяне,
Каб я была гладка!

Цікава, што кожная пара спявала нейкую сваю прыпеўку. У час гэтых «праследаванняў» моладзь дэманстравала спрыт і дасціпнасць. І як вынік, маладыя вяскоўцы знаходзілі там сабе сапраўды будучых жонкаў і мужоў.

У пачатку XIX стагоддзя ў моладзі разам з «вяселлем» было вельмі папулярнае пераапраанне ў цыгана, афіцэра, пана, гандляра, якое стала неад'емнай часткай беларускіх каляндарных звычайяў. Навагодняе пераапраанне было асабліва любімай на вёсцы забавай.

У наш час у еўрапейскіх народаў захаваліся многія традыцыйныя навагоднія звычайі і абрады. Гэта перш за ўсё навагодняя ёлка, народжаная колішнім ужываннем у зімовай абраднасці ўпрыгожаных галінак вечназялёных раслін. Гэта і агульнаеўрапейскае правіла ўзмаеных навагодніх віншаванняў і абдорванняў з пажаданнем дабрабыту ў новым годзе. Гэта асабліва любімыя дзятвой вясёлыя навагоднія маскарэды з пераапрааннем у Дзеда Мароза, Снягурку, звяроў, розных казанчых персанажаў. Гэта, нарэшце, традыцыя святочнага навагодняга застолля, вечароў, што трывала ўвайшлі ў быт розных народаў.

Ідуць гады, адно навагодняе свята змяняецца другім, але ўсё лепшае, што набыта народаў у яго духоўным жыцці і культуры, беражліва перадаецца кожнаму пакаленню ў спадчыну нашчадкаў, як заповіт любіць і шанавець сваю гісторыю, сваю радзіму, свой народ.

Антон ГУРСКІ.

НА ЗДЫМКАХ: зімовыя гульні ў вёсцы.

нянасце, харошую долю ў волю, уцечкі на печкі, дзеткі ў клеткі і ўсаджвалі за стол. Усё гэта мела жартуна-парадыжны характар. У гэты ж час гучалі спецыяльна прымеркаваныя песні ў суправаджэнні музыкі. За сталом хлопцы частавалі сваіх «жонак» абаранкамі, арэхамі, пернікамі, усё гэта рабілася нават з сапраўднымі абдымкамі і пацалункамі, а «бацька» з «маткай» стараліся вяселіць усіх прысутных.

У былой Віленскай губерні «Жаніцьба Цярэшкі» разыгрывалася некалькі інакш. Моладзь вяртавалася ў два рады: хлопцы на адным баку, дзяўчаты — на другім. Сярод жанчын выбіралася самая бойкая, спрытная і галасістая — «сва-

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 2155